

ARHITEKTURA

MESEČNA REVIJA ZA GRAĐEVINSKU, LIKOVNU I PRIMENJENU UMETNOST
MESEČNA REVIJA ZA STAVBNO, LIKOVNO IN UPORABNO UMETNOST

Mesečna revija za građevinsku, likovnu i primenjenu umetnost. - Pretplata godišnje Din 120.—, za inozemstvo Din 150.—, pojedini broj Din 15.—. - Uprava: Gajeva ulica 9. - Izdava Konzorcij »Arhitekture« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Odgovorni i tehnički urednik arch. Jože Mesar. - Redakcioni odbor Beograd: dr. Ing. arch. J. Dubovy, Ing. arch. M. Zloković, Ing. arch. B. Kojlć, Ing. arch. B. Maksimović. Redakcioni odbor Zagreb: arch. M. Vidaković, arch. J. Pičman, Ing. arch. Zemljak. - Redakcioni odbor Ljubljana: Ing. arch. H. Hus, Ing. arch. J. Omahen, Ing. arch. G. Ogrin. - Grafički radovi Jugoslovanske tiskarne u Ljubljani (K. Čeč).

Mesečna revija za stavnno, likovno in uporabno umetnost. - Naročnina letno Din 120.—, za inozemstvo Din 150.—, posamezna številka Din 15.—. - Uprava: Gajeva ulica 9. Izdava konzorcij »Arhitekture« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Odgovorni in tehnični urednik arch. Jože Mesar. - Redakcijski odbor Beograd: dr. Ing. arch. J. Dubovy, Ing. arch. M. Zloković, Ing. arch. B. Kojlć, Ing. arch. B. Maksimović. Redakcijski odbor Zagreb: arch. M. Vidaković, arch. J. Pičman, Ing. arch. Zemljak. - Redakcijski odbor Ljubljana: Ing. arch. H. Hus, Ing. arch. J. Omahen, Ing. arch. G. Ogrin. - Grafično delo Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani (K. Čeč).

Měsíční revue pro stavební, výtvarné a užitékuvé umění. - Předplatné celoročně Din 120.—, do ciziny Din 150.—, jednotlivé číslo Din 15.—. - Administrace: Ljubljana, Gajeva ulice 9. - Vydává Konsorcium »Arhitektury« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Odpovědný redaktor arch. Jos. Mesar. - Grafickou práci provádí Jugoslovanská tiskárna Ljubljana (K. Čeč).

Revue mensuelle de l'architecture et de l'art. - Prix de l'abonnement annuel Din 120.— pour l'étranger Din 150.—, le numéro Din 15.—. - Rédaction: Ljubljana, Gajeva ulica 9. - Publiée par l'association »Arhitektura« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Rédacteur responsable: arch. Jože Mesar. Travail graphique: Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana (K. Čeč).

Monatliche Zeitschrift für Baukunst, bildende und angewandte Kunst. - Bezugspreis jährlich Din 120.—, für das Ausland 150.—, Einzelnummer Din 15.—. - Administration: Ljubljana, Gajeva ulica 9. - Herausgegeben vom Konsortium »Arhitektura« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Verantwortlicher Redakteur: arch. Jože Mesar. - Graphische Ausstattung: Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana (K. Čeč).

VSEBINA: Slike: Spomenik kralja Petra v Ljubljani 209/217 Kojlć: Stremljenja moderne arhitekture 218 Higijenski zavod u arbu nadbiskupije zagrebačke 222/223 Reiss: Stambena zgrada 224 Fatur: Estetika v stavbarstvu 224/225 Simić Vojin: Dečje odeljenje drž. bolnice u Beogradu 225 Fatur: Enodružinska hišica, Predpripreve za gradnju 226 Gaber-Omahen-Serajnik: Zastave 227 Fatur, Pajnič: Keramika 228 Kos: Spalnica za g. V. H., Salon 229 Mesar: Soba gospoda 230 Omahen-Serajnik: Preproga 231 Čipke 232 Martolanc: Čipke in njene stvariteljice 232

PARKETE

hrastove i bukove

sa i bez polaganja uz
konkurenčne cijene

Narodno d. d. Parketunion

Zagreb, Trg kralja Tomislava
Telefon br. 85-25

Beograd, Vilzonov trg 1
Telefon br. 28-029

Brzjavke: Parketunion, Zagreb-Beograd

STAVBNI IN POHIŠTVENI PLESKAR IN LIČAR

**VOJSKA
VALENTIN**
LJUBLJANA
CERKVENA UL. 11

HERAKLITH

laka gradjevna ploča,
tehnički savršena,
za potpunu izolaciju
i zaštitu protiv vatre

**Četverokatnica K. Ebenspangera,
Zagreb, Illica broj 15**

Osnovao: Arch. Vladimir Šterk, Zagreb

Izvedba: Građevno poduzeće J. Dubsky i drug,
Zagreb

Na 17.20 m uskoj i 47 m dubokoj parceli trebalo je u Illici, dakle u najstrožem trgovačkom centru grada, podići trgovačku i stambenu zgradu. Prizemlje i mezanin trebalo je izrabiti za poslovne prostorije. Osobito trebalo je uzeti u obzir veliku dubljinu parcele. S toga razloga projektovana su u prizemlju tri lokala i to dva ulična i jedan dvorišni na dnu uvoza. Uvoz projektovan je širok i to s razloga da se bolje ističu izlozi uličnih a i dvorišnih lokala u njemu. Na taj način dobiven je na razmjerno uskoj parceli, gdje bi se normalno moglo smjestiti tek dva prodajna lokala, još jedan prodajni lokal sa efektivnim izlozima. Stubište je tako smješteno, da uza svu prostranost i reprezentativnost svoju ne uzimlje mnogo prostora uličnim lokalima.

U katovima ima svega osam stanova po četiri sobe sa halom i svim nusprostorijama. Razdjelne stijene izrađene su od Heraklitha. Osobito treba istaknuti izradu izba. Kod četiri stana morale su se izbe smjestiti prema jugu i to tako da su im dvije stranice slobodne t. j. izložene suncu. Ove su stijene bile izrađene od Heraklitha i postignuta je vrlo dobra izolacija protiv topline.

Konstruktivski crteži, preporuke, kao i ostale tiskanice dobivaju se kod ovlaštenih Heraklith-zastupnika:

**»Material« trg. dr. z o. z., Ljubljana,
Dunajska c. 36**

**JulioDeutsch, Zagreb, Miramarska c. 20
Schomann & Bauer, Novi Sad**

**»Ogrev«, Beograd, Karadjordjeva 4
M. Bettiza i sin, Split**

Pri naručilu se sklicuj na oglas v reviji

Patentni zložljivi fotelj

posebno priporočljiv za bolnike,
kateri trpe na astmi ali drugih
bolečinah v nogah

Priporoča se tudi
za vsa v tapetniško
stroko spadajoča
dela po najnižjih
cenah

I. KLOBČAVER

Ljubljana, Poljanska 17 (dvorišče)

JOSIP JUG

LJUBLJANA - GOSPOSVETSKA C. 13
(dvorišče)

Sobni slikar,
pleskar
in ličar
za stavbe,
mostove
in pohištvo.

Nizke cene!

Točna postrežba in jamstvo
za vsa izgotovljena dela

PARKET

DRUŽBA Z O. Z.

LJUBLJANA

WOLFOVA ULICA 10/1

TELEFON 22-90

DOBAVLJA HRASTOVE IN BUKOVE
PARKETE PO NAJUGODN. POGOJIH

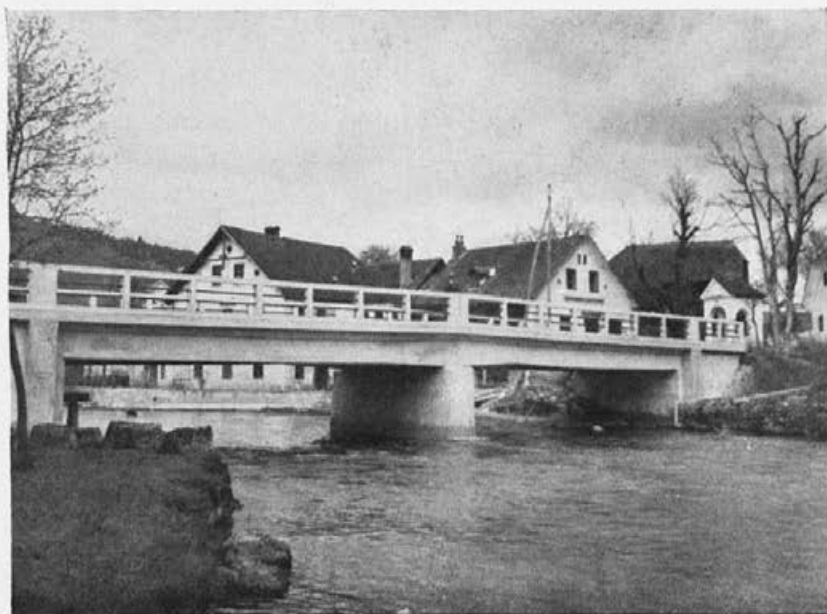

Splošno mizarstvo

Fr. Velkavrh

Vižmarje 37

p. št. Vid nad Ljubljano

Gradbeno podjetje **Saksida in drug**

družba z o. z.

Ljubljana, Poljanska c. 91

Telef. 33-30

Most čez Krko ob Krki

je železobetonska konstrukcija.

Po načrtih in vodstvu tehničnega oddelka banske uprave ga je zgradilo podjetje **SAKSIDA IN DRUG**, družba z o. z., Ljubljana.

Z delom se je pričelo v pozni jesenski sezoni a je bil most stavljen v promet še pred novim letom kljub večkratnim poplavam.

Podjetje izvršuje vsa vodna in nadtalna dela gradbene stroke solidno in strokovnjaško. Izdeluje tudi načrte in proračune. Za cenj. naročila se priporoča

**Stuermanova prelična okna, državni
nemški in mnogi inozemski patenti.**

**Posebno se priporočajo za hotele, re-
stavracle, vile, šole, sanatorije l. t. d.**

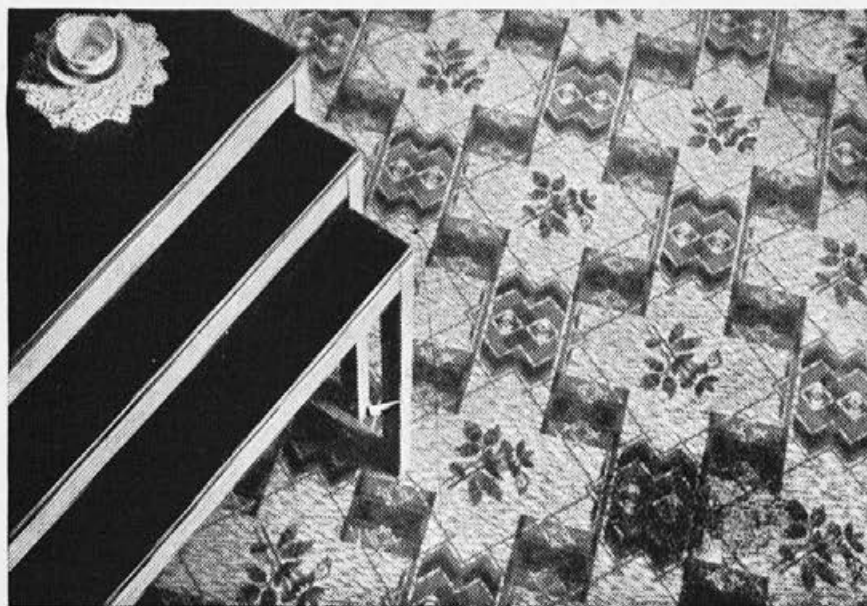
**Premakljiva dela, obojestransko v ko-
vlnastih členskih tračnicah tekoča,
dajeta sigurnost: polnega zapaha,
lahkega teka brez trenja, ker se les
in barva ne dotkata, popolnega
higijenskega zračenja in lahkega
premikanja, čiščenja brez vsake
nevarnosti, ker se dasta oba dela na
znotraj odpreti. — Izdeluje specialna**

stavbna mizarska tvornica
M. Gogala - Bled I.

Telefon 52

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

LINOLEJ

v veliki izbiri priporoča tvrdka

A. & E. SKABERNÈ, LJUBLJANA

»DUNAV«

ZAVAROVALNA DELNIŠKA DRUŽBA
V ZAGREBU

ZAVAROVALNI ODDELKI: Požar, življenje,
vlomska tatvina, transport,
steklo, nezgode, jamstvo,
strojelom in avto-kasko.

POSEBNI ODDELKI: Življenska zavarovanja
brez zdravniške preiskave od
Din 25— po ugodnih cenah.

Vsa pojasnila daje brezplačno
PODRUŽNICA ZA DRAVSKO
BANOVINO V LJUBLJANI

ALEKSANDROVA CESTA ŠTEV. 6
TELEFON 2405

Produktivna zadruga

KLEPARJEV
INSTALATERJEV IN
SORODNIH STROK
r. z. z o. z.

Ljubljana
Gregorčičeva ul. 11

se priporoča za vsa v to
stroko spadajoča dela

STALNA
ZALOGA

PRI

AVGUST AGNOLA

LJUBLJANA, DUNAJSKA C. 10

TELEFON 24-78

STONE MALGAJ

DRUŽBA Z O. Z.

Stavbeno, pohištveno pleskarstvo
in ličanje, sobo- in črkoslikarstvo

LJUBLJANA

KOLODVORSKA UL. 6

Soboslikarski vzorci od najmodernejše do najpreprostejše izdelave vedno na razpolago. — Pred oddajo soboslikarskega in pleskarskega dela zahtevajte našo ponudbo. Solidna in točna izvršitev z večletno garancijo. Cene konkurenčne

ANDREJ KREGAR IN SINOVA

tovarna
pohištva

ŠT. VID

VIŽMARJE

n. Ljubljano

Telef. št. 12

Pohištvo se izdeluje po lastnih in arhitektskih načrtih — Kvalitetna izvršitev vseh mi-zarskih del — Stalna zaloga navadnega in umetn. pohištva

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

IVAN ČEH

umetno trgovsko
vrtnarstvo

Ljubljana
VII, Gasliška 14

priporoča

CVETICE

lončnice, nizke
in visoke vrtnice
i. t. d.

Izdeluje
poročne šopke in
pogrebne vence

Krona Vašega stanovanja
je lepo ogledalo!

ARHITEKTU,

ki Vam dela osnutek za
Vaše pohištvo ali Vaš dom,
veljajo naslednje besede:

BRUŠENA STEKLA

v vseh vrstah, v poljubnih
oblikah in kakovosti za no-
tranje in zunanje arhitek-
tonske efekte

MARMORNATO STEKLO

za oblaganje sten v poslo-
valnicah, po kopalnicah,
kuhin ah, hodnikih, stopni-
ščih in drugod

OGLEDALA,

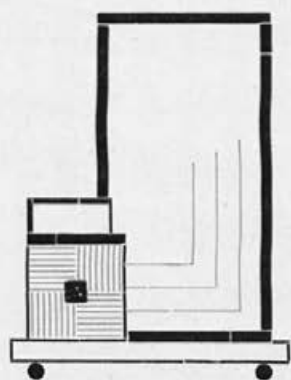
zbrušena po naročilu, ka-
kor zahteva umetniški čut
arhitekta

MARIBOR
Koroška št. 32
Tel. 21-32

LJUBLJANA
Medvedova 38
Tel. 30-75

SPLIT
Zrinjska 6
Tel. 368

Zahtevajte brezplačne in
neobvezne ponudbe od

**TVORNIC OGLEDAL IN
BRUŠENEGA STEKLA**

KRISTAL

D. D.

**Umetno pohištveno
in strojno mizarstvo**

Pollak Jurij in drug

Kranj, Dravska banovina

Prvovrstna izdelava po izbranih načrtih

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

Arhitekt Hugon F. V. Schell
(Ohmann-ov učenec), kon-
cesionirani mestni graditelj,
sodni zapriseženi izvedenec
in cenilec

izvršuje razen novih zgradb,
prizidav in nazidav vse vrste
adaptacijskih del, kakor pre-
zidave starinskih posloplij,
preureditev trgovskih loka-
lov in fasad po lastnih
osnutkih in načrtih. Razpiše
in nadzira vsa druga obrt-
niška dela vestno in skrbi za
solidno in strok. izvršitev.

Ljubljana VII., Maurerjeva
ulica št. 29 — telefon 2129

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

... Naravno!
A mi se služimo kod ličenja pročelja i unutarnjih prostorija kao uvijek samo

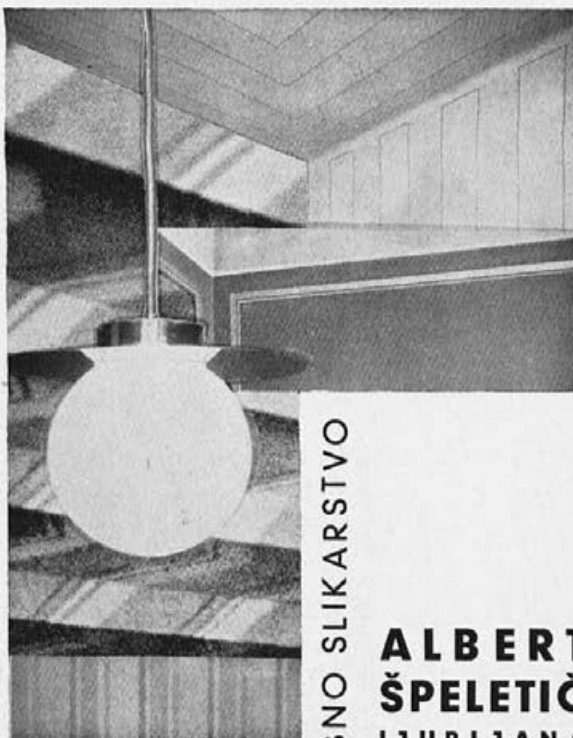
KEIM - OVIM MINERALNIM BOJAMA

jer one su nerazorive, one odoljevaju svakom vremenu, one su nepromjenljive na sunčanom svjetlu, a daju se stalno prati vodom. Iskušane kroz 50 godina! Boja se s ljepkom kemijski spaja i tvori s podlogom jedinstveni kremen. **Kvalitativno najsavršeniji nalič za crkve, škole, bolnice, kupališta, kuhinje, pivovare, mljekarne, tvorničke dvorane, nastambe i t. d.**

Jedina tvornica:
INDUSTRIEWERKE LOHWALD A.G., Lohwald b. Augsburg

Zastupstvo za Jugoslaviju:
ING. MILAN ROJAN, ZAGREB, PETRINJSKA ULICA 5

Telefon broj 41-03

SOBNO SLIKARSTVO

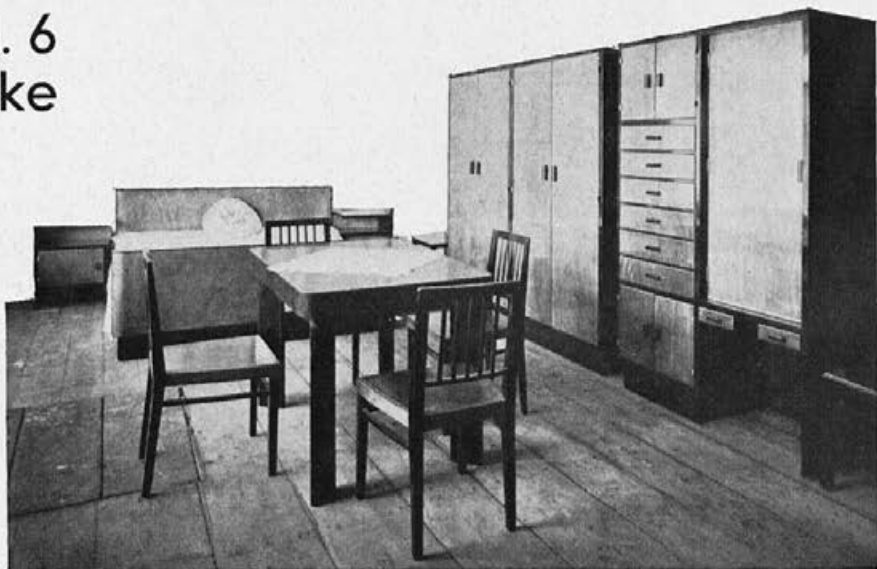
ALBERT ŠPELETIČ
LJUBLJANA
EMONSKA C. 25

**VZORCI NA VPOGLAD
CENE KONKURENČNE**

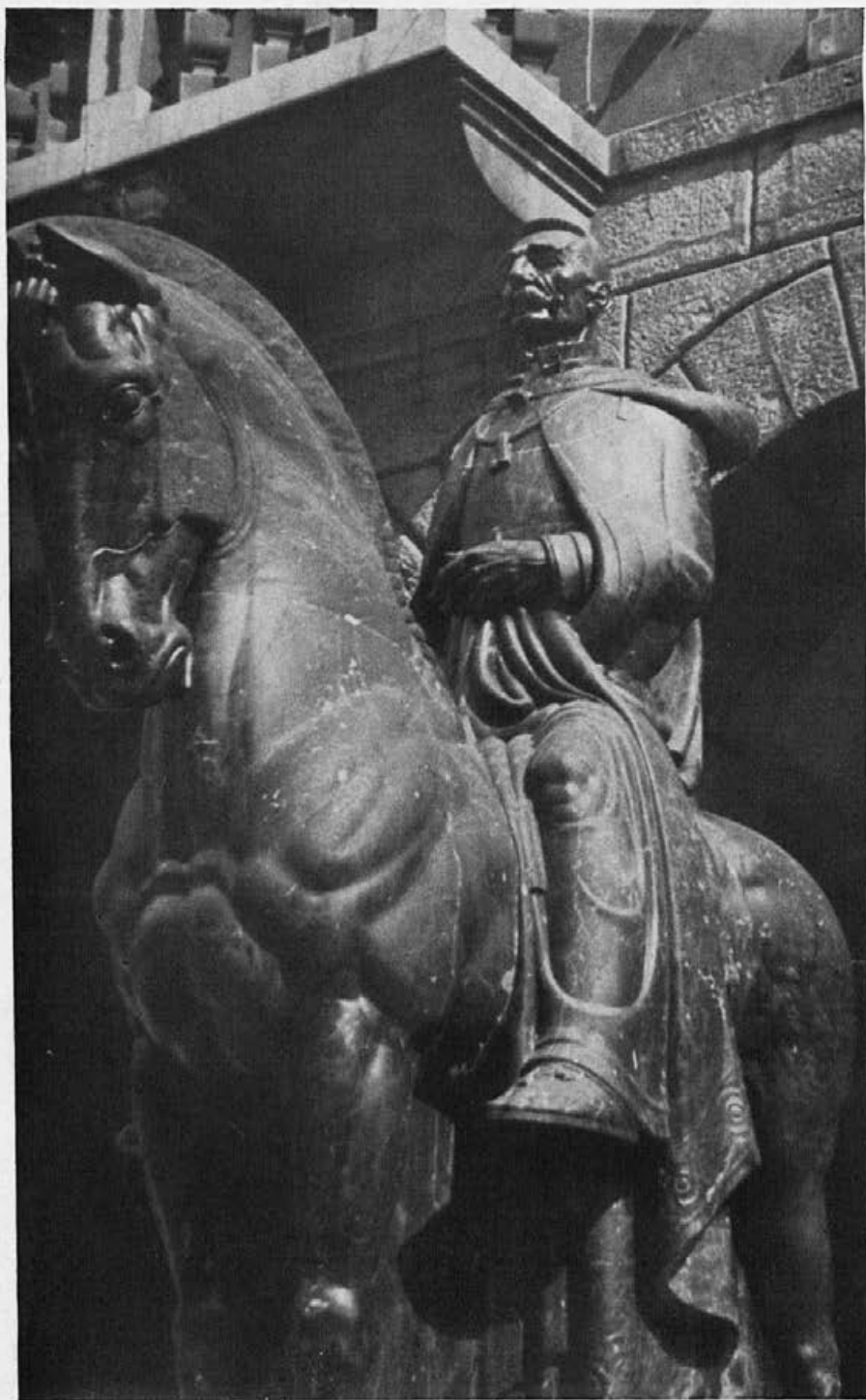
Gospodarska zadruga mizararskih mojstrov v Ljubljani r. z. z o. z.

Vegova ul. 6
poleg realke

Stalna zaloga navadnega in umetnega pohištva - Izvršuje vsa tapetniška dela - Izdeluje vsa v svojo stroko spadajoča dela po lastnih in arhitektskih načrtih - Vsa gradbena in stavbna dela ter proračune - Vse informacije in nasveti brezplačno

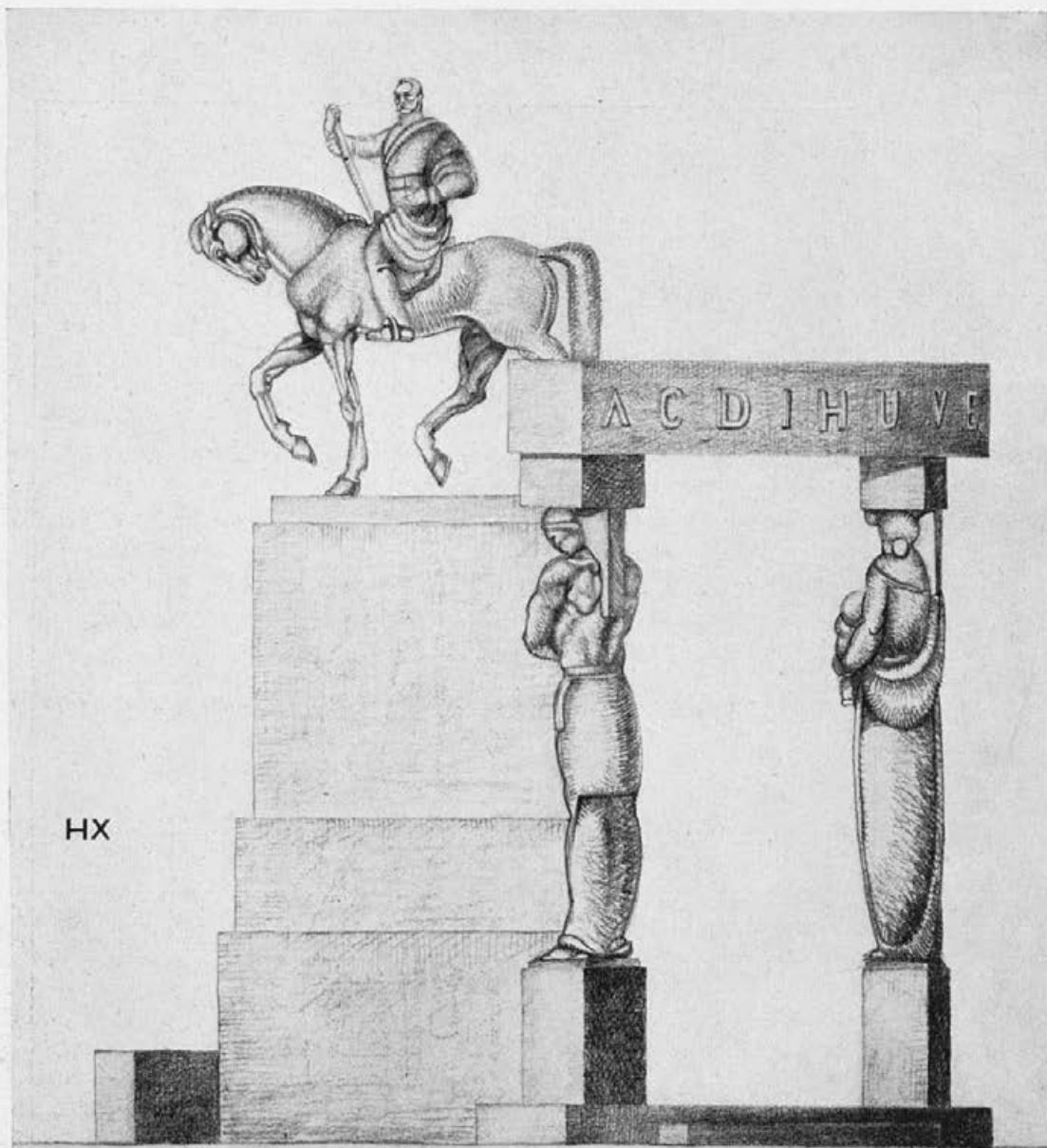
Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

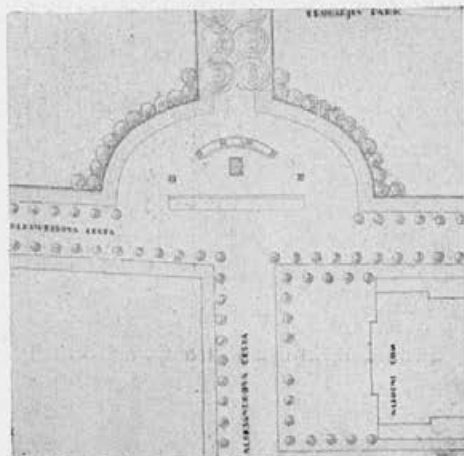
Kipar Lojze Dolinar

Spomenik kralja Petra Osvoboditelja

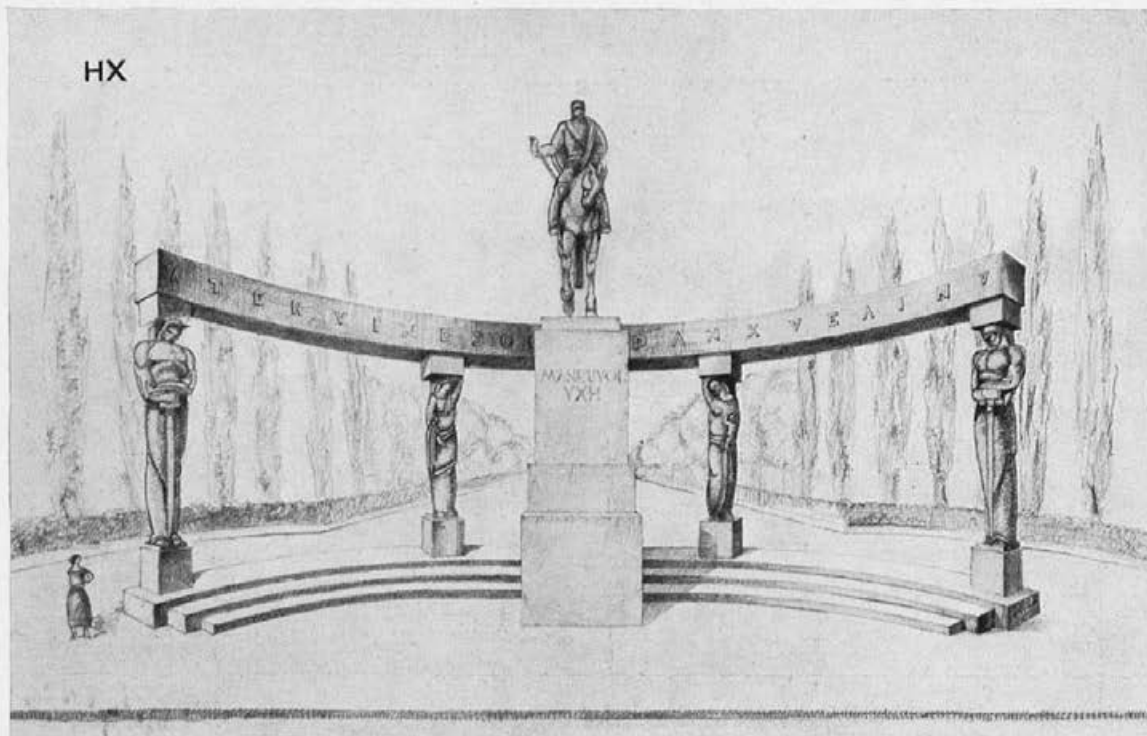
Konkurenčni
osnutek
Vhod
v Tivolski
park
Ing. arch.
Dragutin
Fatur in
kipar Lojze
Dolinar
Stranski
pogled

**SPOMENIK
KRALJA
PETRA V
LJUBLJANI**

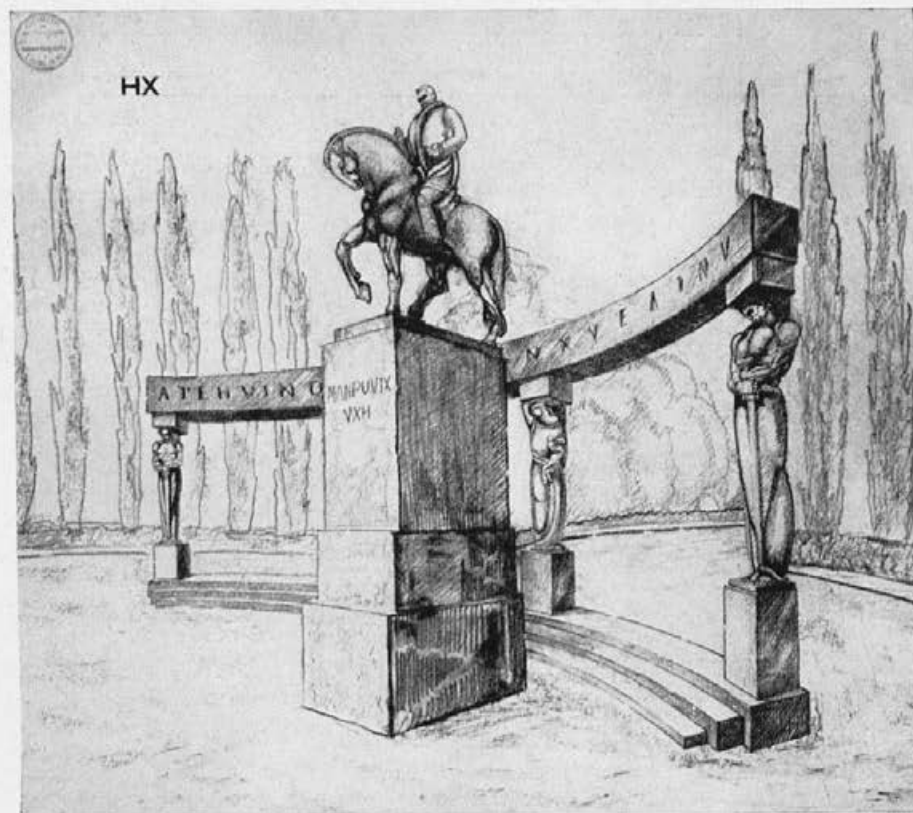
Ko je pred leti ljubljanska sekcija Udruženja rezervnih oficirjev začela akcijo za spomenik kralja Petra v Ljubljani, so najprej poskusili priti do cilja, to se pravi idealnega načrta, z razpisom tekme med umetniki. Ta tekma naj bi rešila tako vprašanje najprimernejšega prostora za spomenik kakor njegovo obliko. Ta naloga je bila za enkratno tekmo vsekakor prevelika. Mislimo, da bi bil rezultat boljši, če bi se bil odbor že prej zedinil glede prostora in zahteval načrt že za določen prostor. Tako tekma kakor razbor mnenj, izraženih po časopisih in razgovorih o prostorih bodočega spomenika, je pokazal, da Ljubljana ne razpolaga s preobiljem arhitektonsko harmoničnih trgov,

Ing. arch. Dragutin Fatur in kipar Lojze Dolinar

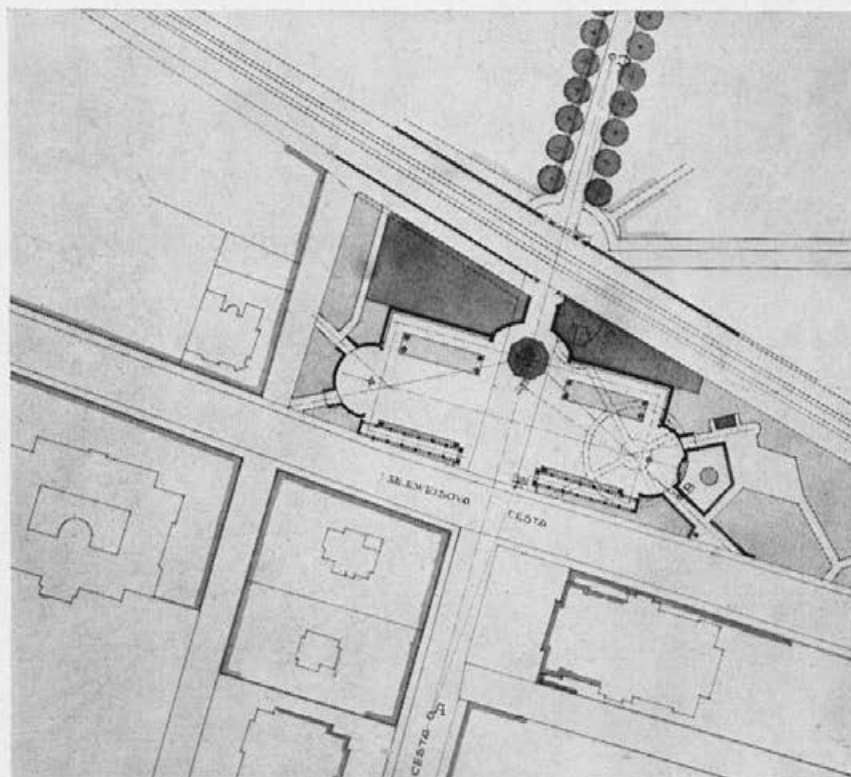
Spomenik kralja Petra - perspektiva

kjer bi se mogel tak spomenik postaviti brez večjih sredstev za prireditvev okoliškega prostora samega. Predlagali so Kongresni trg, Novi trg (Turjaški trg), Kralja Petra trg, prostor pred Narodnim domom, vhod z Aleksandrove ceste v Tivoli in druge. Rezultat konkurence je nakazal v prvi vrsti dva prostora in dokazal, da stoji našim umetnikom kot ideal pred očmi spomenik velikih dimenzij, ki zahteva tudi velikih perspektiv. Te pa nudi v Ljubljani samo Aleksandrova cesta z vhomom v Tivoli. Če iščemo že znanih primerov bi bil ta ideal skluden z duhom, ki je

Ing. arch. D. Fatur in kipar Lojze Dolinar Spomenik kralja Petra - perspektiva

Spomenik
kralja Petra
Autor
nepoznan
Vhod
v Tivolski
park

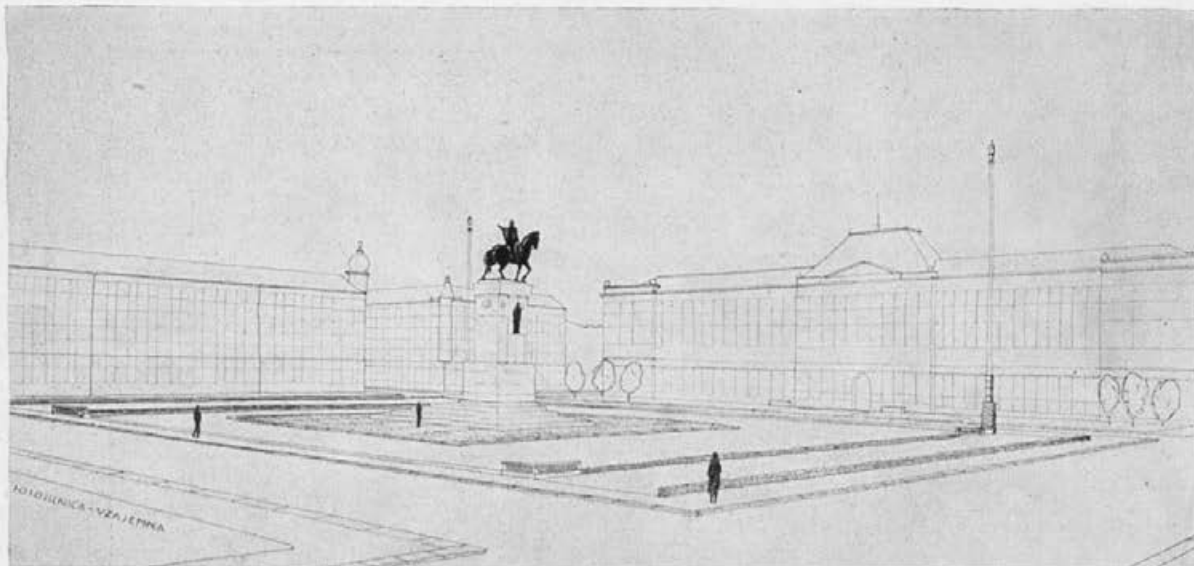
ustvaril milenijski spomenik pred vhodom v mestni log v Budapešti. Trije izmed tu priobčenih predlogov so ga reševali v ti smeri. Arhitekt Fatur v zvezi s kiparjem Dolinarjem je predlagal kralja na konju pred ozadjem v obliki zaokrožene grede, ki jo nosijo kariatide. Neimenovan arhitekt je predlagal osmerokoten podstavek s prehodi, iz katerega raste visok stolp s konjeniško soho kralja Petra. Arhitekt Vi. Šubic je v zvezi s kiparjem Dolinarjem predlagal dvojen triumfalni lok strogih oblik, pred katerega sredo bi vzporedno steni stala konjeniška soha. Dva tu priobčena predloga sta se zavzemala za Trg kralja Petra,

GESLO: A

Ing. arch. Vladimir Šubic in kipar Lojze Dolinar

Spomenik kralja Petra - Stransko lice
Kralja Petra trg

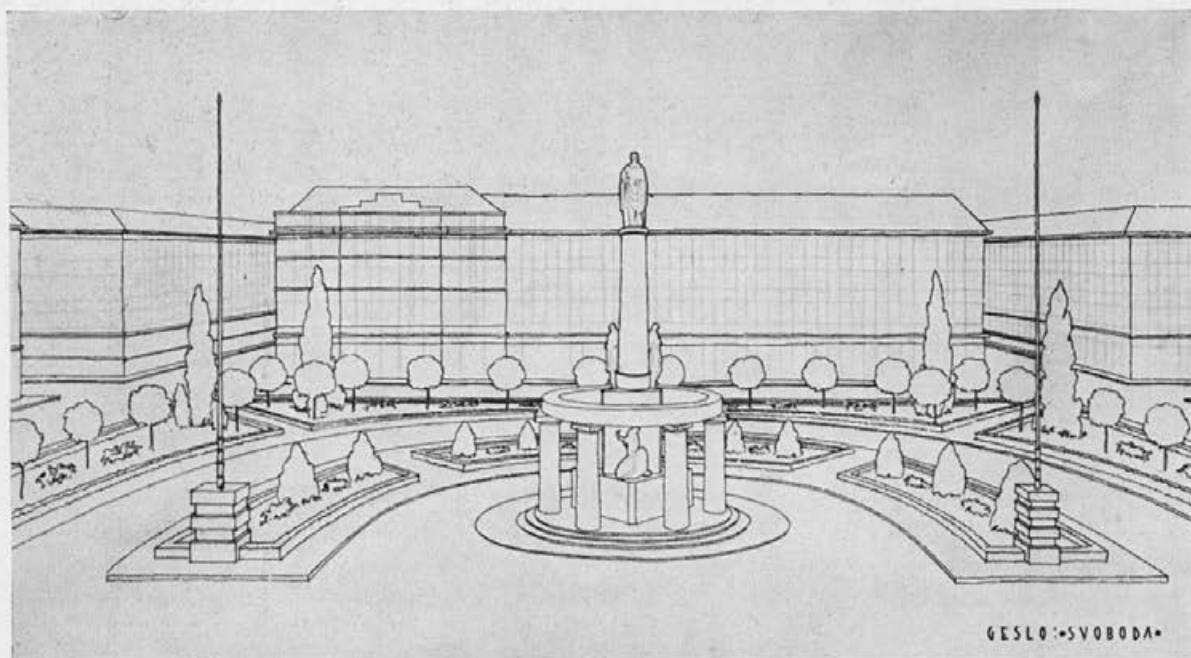

Ing. arch. Vladimír Šubic in kipar Lojze Dolinar

Spomenik kralja Petra - perspektiva
Kralja Petra trg

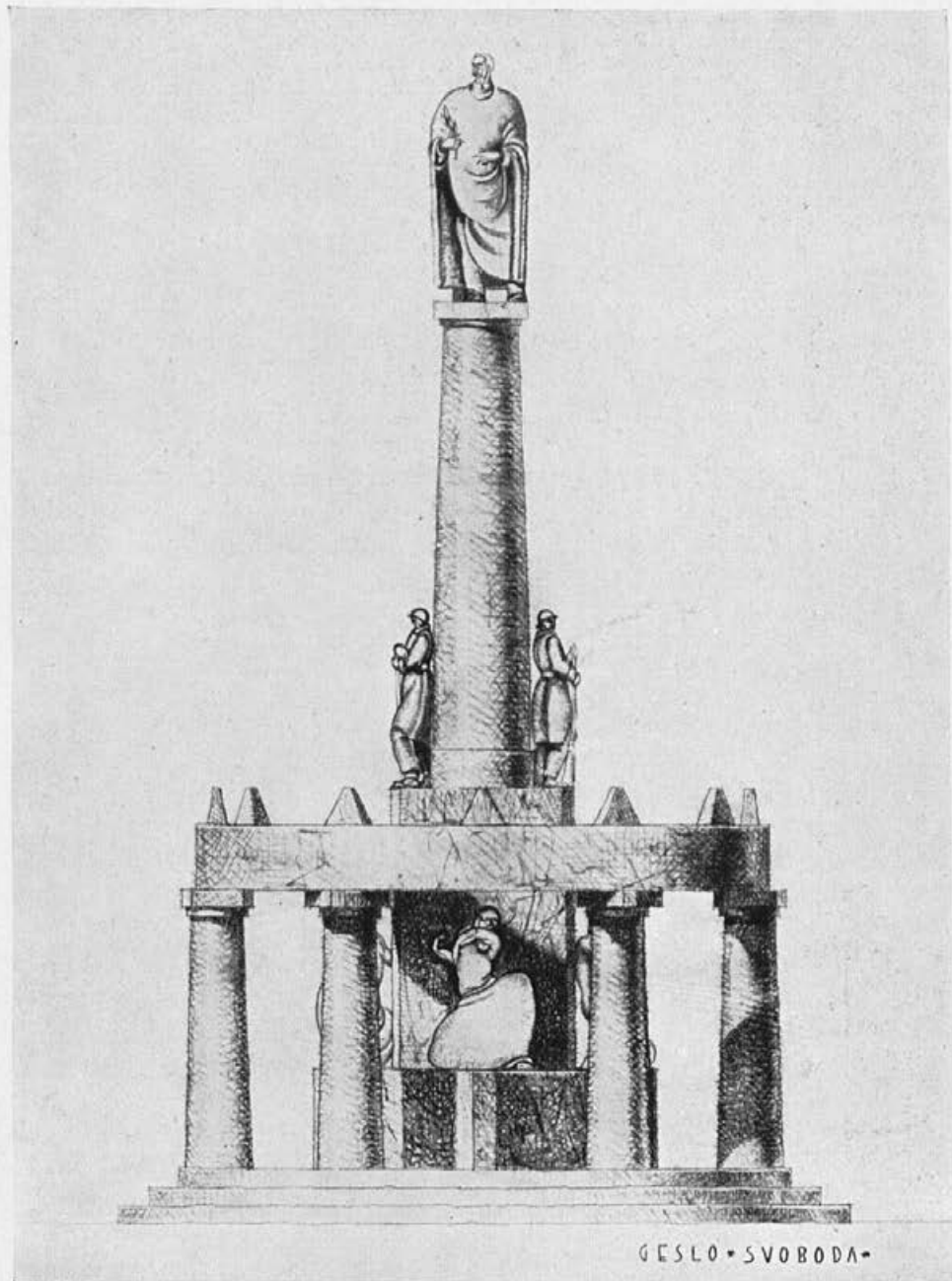
z enim in drugim bi bila zvezana popolna preureditev tamošnjega nasada, posebno Šubica je mikal tamošnji precej zaključeni prostor. V zvezi z Dolinarjem je predlagal konjeniški kip na visokem podstavku. Arhitekt R. Kregar pa je predlagal spomenik stoječega kralja na visokem stebri, ob katerega podstavku bi se nahajale alegorične figure, obdajal pa bi ga na stebrih sloneč krožni arhitrav v obliki krone.

Tekma ni dala takega predloga, da bi bil vžgal in s tem je bil njen praktični rezultat ničev. Po dolgih posvetovanjih je v odboru končno zmagalo pametno mnenje, da ni

Ing. arch. Rado Kregar in kipar Lojze Dolinar

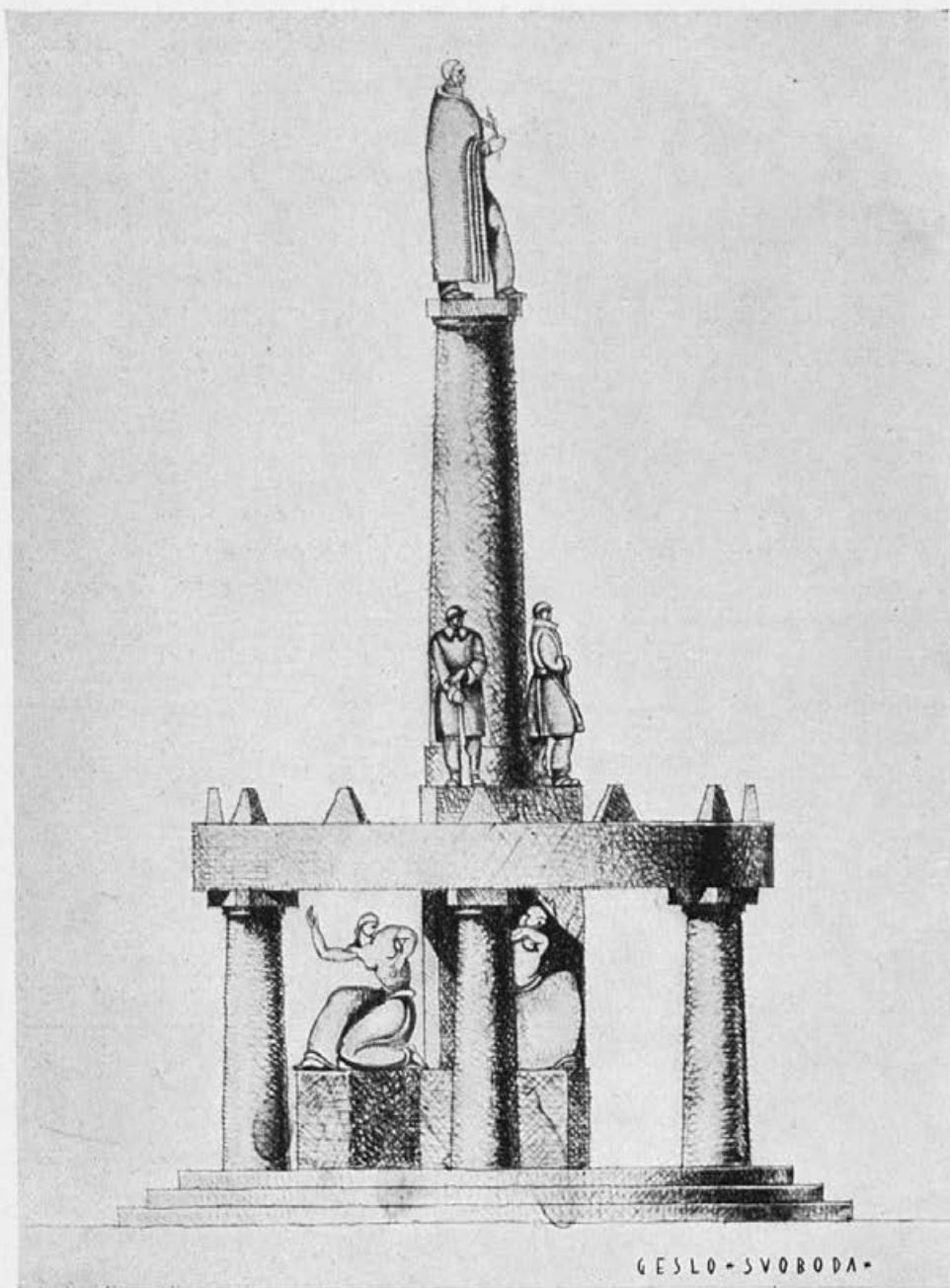
Spomenik kralja Petra - perspektiva
Kralja Petra trg

Ing. arch. Rado Kregar in kipar Lojze Dolinar

Spomenik kralja Petra - Frontalni pogled
Kralja Petra trg

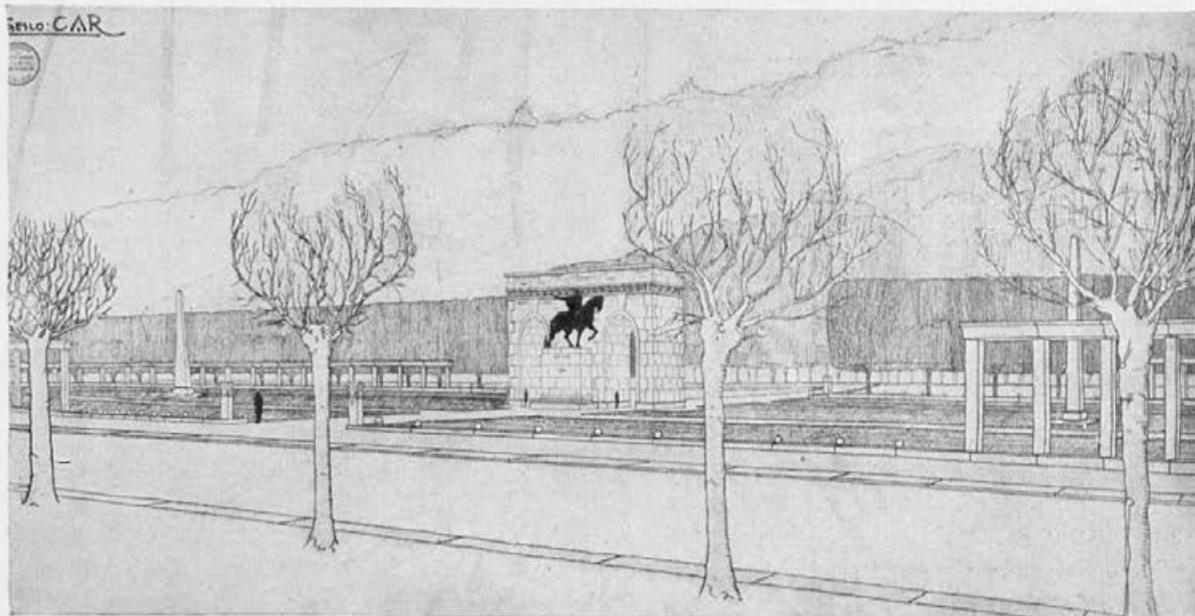
treba, da je spomenik ogromen in kričav, ker skušnja uči, da so ravno dinastični spomeniki pogosto umetniško revni, ker bahavost skoraj redno ubija umetniško iskrenost. Kakor je sicer težavno in riskirano postavljati spomenike sodobnosti v starih mestih, se je nazadnje pozornost vseeno osredotočila na staro Ljubljano in prevladalo prepričanje, da bi bilo v nji prej mogoče postaviti učinkovit spomenik kakor v novi. Italija uči, da so taki intimni spomeniki umetniško bogatejši in v svojem obstoju trajnejši kakor pa velike geste sodobne bogatije. Arhitekt J. Plečnik je končno izdelal predlog za prostor pred magistratom, kipar L. Dolinar, ki je bil zmagovalec tudi v tekmi, pa je za ta okvir

Ing. atch. Rado Kregar in kipar Lojze Dolinar

Spomenik kralja Petra - Stranski pogled
Kralja Petra trg

začel izdelovati konjeniški kip. Spomenik naj bi bil čisto arhitektonski, zato tudi sestavljen iz več kosov; prislonjen naj bi bil k monumentalni fasadi magistrata, zato tudi izvršen v kamenu, ki se bo prilegal svoji okolici. Predno je bil končno izvršen, je prešel spomenik več stopenj razvoja. Ko je prvič v osnutku dozorel, je bil izdelan model v nameravani velikosti in postavljen na bodoče mesto. Posledica je bila, da so se mere nekoliko spremenile; med to in poznejšo izvršitev pa se je vrnil še poskus obliko kipa spremeniti tako, da bi bil njegov obris bolj živahen ter bi se s kontrastom do mirne statičnosti svojega ozadja tem bolj uveljavil. Plečnik sam je izdelal v zanimivi risbi ta poskus, na

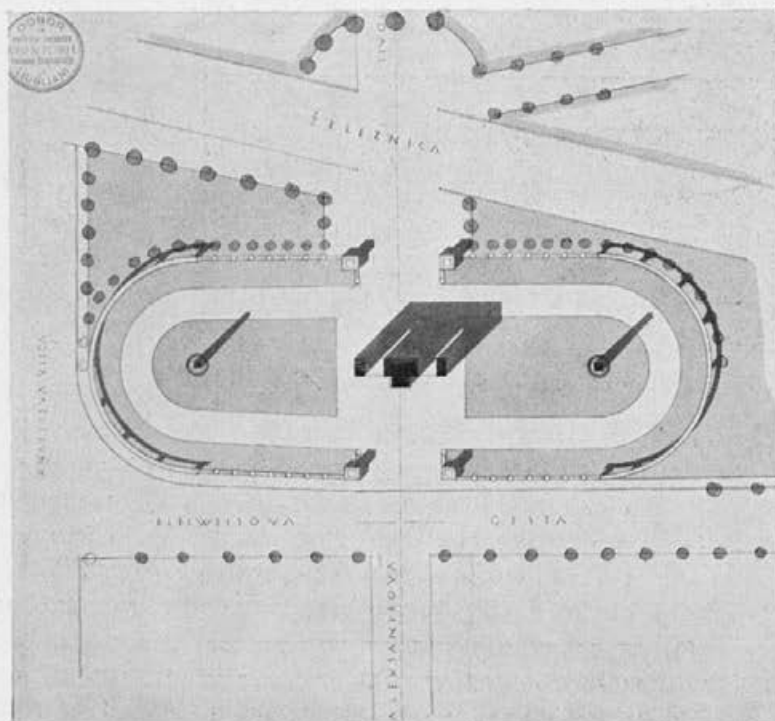
Ing. arch. Vladimir Šubic in kipar Lojze Dolinar

Spomenik kralja Petra - perspektiva
Vhod v Tivolski park

katerem je tudi kipar delj časa delal, končno pa se je odbor odločil za prvotni osnutek in naročil izvršitev jezdeca v mirni, dostojanstveni stoji.

Tako je dobila Ljubljana spomenik kralja Petra Osvoboditelja. Svoje stališče do njegove problematike na današnjem mestu sem razložil že v Mladiki I. 1931. Tu poudarjam samo, da smatram sedanjo rešitev za srečno in dostojno tako za tistega, ki ga spomenik proslavlja, kakor za mesto, ki ga je postavilo. Formula, na katero je bil reduciran problem tega spomenika, je taka, da je o njeni boljši ali slabši rešitvi mogla odločevati samo še umetniška kvaliteta dela kot takega in nič drugega več. Tudi tu je bila dosežena nedvomno vsaj nadpovprečna stopnja. Prerekatati se o več ali manj v ti kategoriji bi bilo odveč, ker o tem odločuje samo še kapaciteta ustvarjajoče osebnosti, s katero pa nihče izven nje ne more razpolagati.

Dr. Fran Stele

Ing. arch. Vladimir Šubic in kipar
Lojze Dolinar
Spomenik kralja Petra - talni načrt
Vhod v Tivolski park

STREMLJENJA MODERNE ARHITEKTURE

Moderna arhitektura nosi jedno značajno obeležje. Ona je socijalna. Rešenja koja joj se danas nameću su eminentno opšta. Arhitektura današnjice ne rešava pojedinačke objekte već stvara nova naselja. Razvoj urbanizma joj daje osnovne principe, a ona stvara.

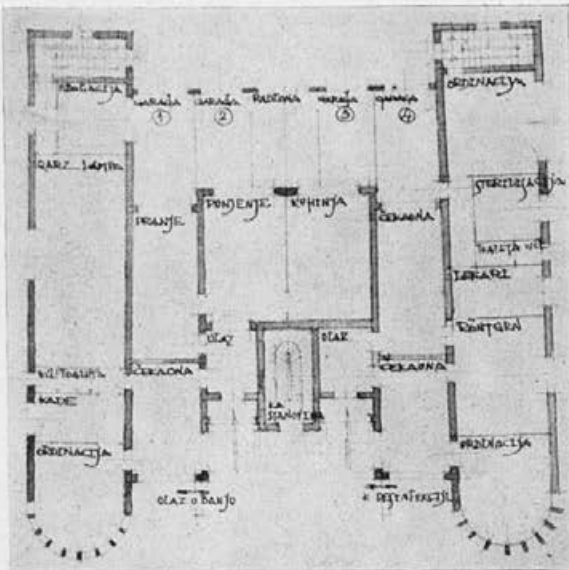
Samo u tom stvaranju širokog zamaha moderna arhitektura može, da dodje do pravog izražanja. Ideje koje nosi moderna arhitektura ne mogu, da se razvijaju u pojedinačnim objektima. Dubina i širina pogleda, kojima ona obuhvata zadatke sadašnjice, može se razbiti u velikom zajedničkom društvenom stvaranju, i tada će se pokazati sva vrednost i korisnost njena.

Stanovanje je osnovna potreba u organizovanom društvu. Danas ovo stoji na niskom nivou. Prvi uslov za egzistenciju čoveka je organizacija snabdevanja hranom i stano- vima. Ozbiljnost i razumevanje značaja ove organizacije po ceo društveni život, — odlika modernih arhitektonskih shvatanja — zadužuje u mnogome čovečanstvo. Ovo se danas nalazi na jednom sudbonosnom trenutku svog razvoja, i u koliko moćni posednici sredstava za stvaranje budu uvideli upravanost ideja modernih arhitekta i urbanista u toliko će brže i lakše civilizacija poći daljim putem progresa, reda i rada.

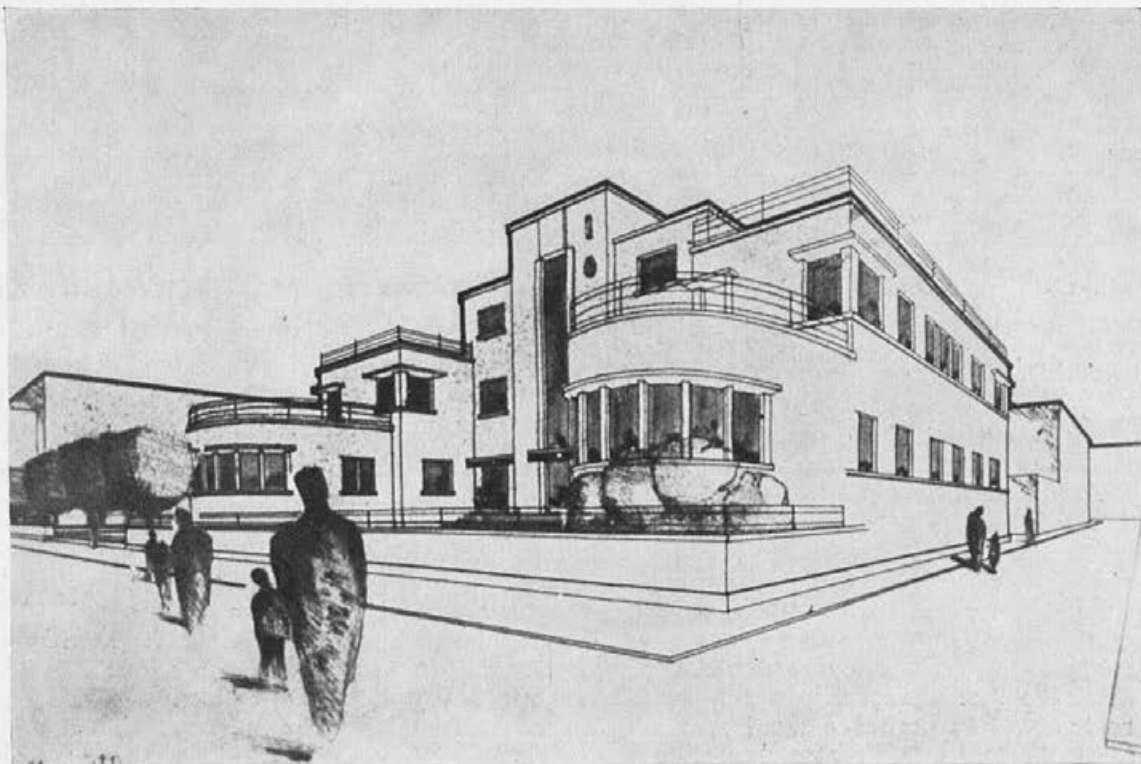
Savremena civilizacija očigledno teži ka sve većoj organizovanosti u kojoj se jedinka gubi a zajednica preuzima sve veću ulogu. Svakidašnje pojave ove vrste u privrednom i političkom životu celoga sveta su jasan dokaz ovoga razvoja. Arhitekti su na vreme osetili važnost ovoga nastojanja i aktivno obraduju svoje zadatke u odgovarajućem pravcu, postavljajući na taj način arhitekturu, kao izraz materijalne i duhovne kulture svoga doba, na pravi put.

Predbacivanje modernoj arhitekturi, da je ona samo moderna, te prema tome pro- lazna moda znači nepoznavanje ovih osnovnih uslova koji su je izazvali. Moderna arhi- tektura će proći, jer je sve prolazno u pravcu progresa, ali posle nje ne treba očekivati povratak renesansa ili čega sličnog. Stilovi su najzad došli na svoje pravo mesto: u istoriju. Savremeni pokret moderne arhitekture biće zna- čajniji u razvoju arhitekture i od renesansa, jer predstavlja, ne preporodjaj, već radjanje njeno posle dugog i fatalnog mrtvila u kome leži još od srednjeg veka.

Moderni arhitekti su danas shvatanjem arhi- tektore kao značajnog socijalnog problema, za- uzeli jedno od najodgovornijih mesta medju stvaraočima uslova za pravilan dalji razvo- j društva. No kao takvi, oni ne smeju više, da se igraju oblicima, niti, da stvaraju arhitekturu za arhitekturu. Problem starog i novog ne postoji više. Ali iz novog treba na vreme i odlučno proskribovati sve što ne odgovara njegovom duhu. Jedan deo naših arhitekta ne obzire se na ovu potrebu, te time smanjuje ubedljivost principa moderne arhitekture, što je svakako za osudu.

Ing. arch. Branislav Kojić
Skica za higijenski zavod u S... u Osnova prizemlja

HIGIJENSKI ZAVOD U S . . U

Ing. arch. Branislav Kojić

Zgrada je postavljena na placu, koji leži na tri ulice, od kojih se dve krilne približuju, što je diktovalo ovaj oblik osnove. U prizemlju leže: Dečja ambulanta sa kujnom za izdavanje higijenskog mleka i dve ambulante za odrasle. U suterenu je predviđena pučka banja i prostori za desinfekciju i za centralno grejanje. U spratu su stanovi za osoblje.

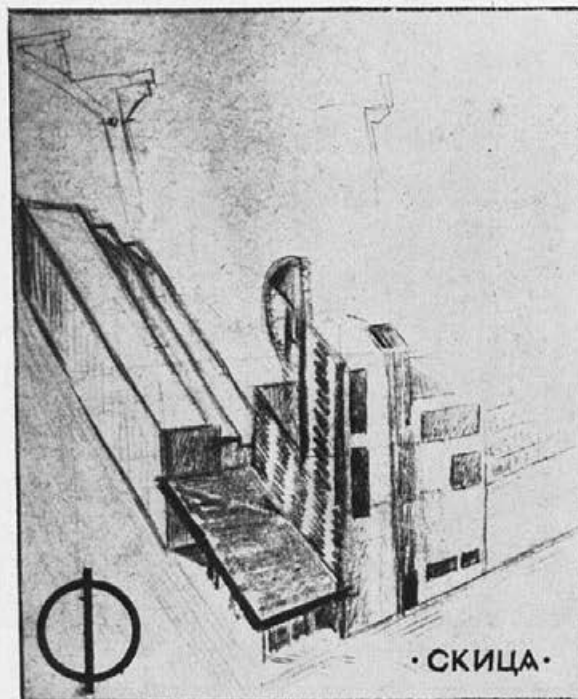
Svaki odio mora imati svoj zasebni ulaz. Zgrada je imala biti jednostavna a prvenstveno higijenska. Radi velikog prometa na glavnoj ulici zgrada je povučena i postavljena u vrtu. U istaknutim polukružnim prostorima sa naročito velikim osvetljenjem postavljene su ordinacije.

KOMPROMIS

Ing. arch. Dragutin Fatur:

Mnogotere težave zaviraju razvoj sodobnega stavbarstva. Obstoječa borba nam izkazuje celo vrsto stavb, ki značijo kompromisne rešitve z ozirom na življenjske potrebe sedanosti in estetične zahteve polpretekle dobe.

Arhitekt, ki naj pri nasvetih in projektiranju upošteva sodobne zahteve zdravega, zračnega in svetlega stanovanja, naleti često na odpor stavbnega gospodarja, ki zaradi svoje vzgoje običajno zahteva projekt v duhu tradicije in konservativnosti, kar opravičuje s svojim finančnim stanjem in položajem. Dualizem nazora je preočiten in kot rezultat obeležja nastane neharmonična stavba, ki ne zadovoljuje stavbnega gospodarja, a še manj arhitekta.

Ing. arch. Dragutin Fatur

Skica

Nočna razsvetljava

Ljubljanski grad

SVETLOBA IN ARHITEKTURA

Ing. Drago Mattanovich, Ljubljana:

V zadnji dobi je svetloba nov dekorativen element v arhitekturi. Primerna udobnost v stanovanju zahteva zadostno razsvetljavo, kar dosežemo z električno žarnico, ki daje močno svetlobo, a pri tem porabi razmeroma malo toka. Na ta način dobimo ceneji in bogati vir svetlobe ter se štednja v tem pravcu ne izplača.

Glede razsvetljave interjerjev imamo sorazmerno velike zahteve. Opustili smo doslej običajno razsvetljavo, pri kateri prihaja vsa svetloba direktno od vira svetlobe do razsvetljenega predmeta. Sence so radi tega ostro začrtane in globoke. Vir svetlobe je bila navadno gola žarnica z reflektorjem, nameščenim nad njo. Velika napaka take razsvetljave je, da vidljiva žarnica slepi, kar povzroča, da se nam zdi manj močna. To je fiziološko utemeljeno. Čim zadene oko žarek iz blestečega se vira svetlobe, se očesna zenica zoži in propušta manj svetlobe, slično kakor zaslon fotografskega aparata. V notranjih prostorih se zato uporablja danes skoro izključno polindirektna ali tudi popolnoma indirektna razsvetljava. V indirektno razsvetljenem prostoru običajno ne vidimo svetilnih teles, ker je svetlobni tok skrito nameščenih žarnic usmerjen navzgor na strop, ki potem ves sveti. Na ta način arhitekt lahko doseže velike efekte s primernim oblikovanjem svetlih ploskev. Tudi uporaba transparentov eventuelno v zvezi z indirektno razsvetljavo daje prav ugodno luč.

Pri indirektni razsvetljavi skoro nimamo senc, ker prihaja svetloba, razpršena od vseh strani. Razen tega nikakor ne slepi, ker je intenziteta svetlih ploskev majhna, v čemur je velika prednost indirektna razsvetljave. V Ljubljani na primer je razsvetljen kino Matica in je že vsak obiskovalec gotovo občutil, kako primerno in prijetno je dvorana razsvetljena. Pri pol indirektni razsvetljavi je del svetlobe usmerjen direktno navzdol, del pa navzgor in se od stropa difuzno odbija. Sence so tedaj zabrisane in ne preveč temne. Pri indirektni kakor tudi pri polindirektni razsvetljavi je seveda pogoj, da je strop svetlo barvan, ker sicer ne bi reflektiral svetlobnih žarhov. Svetlobna armatura pa mora biti vedno tako urejena, da ne slepi. Dosežemo to najbolje z uporabo svetiljk, ki imajo vsaj spodaj opalno steklo. Gola žarnica pa v nobenem slučaju ni priporočljiva radi njene prevelike intenzitete. V novejšem času se dobijo tudi cevaste žarnice in sicer v približni dolžini 35 cm pod imenom sofitne žarnice in v 100 cm dolžini pod imenom volfram cevi. Steklo je opalno in radi večje površine je intenziteta teh žarnic manjša. Uporabljajo se lahko v primernih lestencih ali pa v zidnih armaturah.

Nunska cerkev v umetni razsvetljavi

Prav moderna je tudi cevna razsvetljava. Do 40 m dolge cevi svetijo enakomerno belo-rumenkasti barvi, slični solčni svetlobi. Cevi so pritrjene običajno na stropu in se lahko poljubno oblikujejo in prilagodijo oblikam dotičnega prostora.

Tudi v eksterijerju se moramo vedno ozirati na vse zahteve pravilne razsvetljave, ki naj bo dovolj močna, enakomerna, a predvsem ne blesteča. Prav v tem oziru se preveč

greši in celo pri novih napravah se ta zahteva le rekdokdaj upošteva. Veliki ulični promet in vrvenje na javnih prostorih vsekakor zahtevata vsestransko in najintenzivnejšo pozornost občinstva. Blesteča razsvetljava pa utruja oko, katero ne more več pravilno dojemati posameznih vtisov. Na mestu posameznih žarnic vidimo samo še svetle točke, sve ostalo pa izginja. Z osvetljevanjem stavb dosežemo izredno lepe optične efekte. Vsi poznamo ljubljanski grad, ki se včasih prikazuje v bajni luči in pravljicnem čaru. Osvetljevanje stavb je v slavnost-

Kombinirana nočna razsvetljava

Karstadt

nih prilikah priljubljeno sredstvo za doseg večjega učinka. Slike kažejo razsvetljene stavbe v Ljubljani. Učinek je posebno mogočen, ako je okolica osvetljene stavbe temna. Prav čedni so tudi osvetljeni vodometi.

Svetloba je postala tudi reklamno sredstvo. Svetlobna reklama je gotovo najbolj učinkovita in ona daje poleg močno razsvetljenih izložbenih oken modernim mestom njihovo nočno lice. Posebno učinkovita in elegantna je neonova svetlobna reklama, pri kateri svetijo plini v ceveh po celi svoji dolžini v prav intenzivnih barvah, ki se med seboj lepo izpopolnjujejo in ujemajo. Neprimerno lepša je od reklam sestavljenih iz skupin običajnih žarnic, ki porabijo vrhu tega še mnogo več toka. Obratni stroški neonove reklame so brezdvoma najnižji. Brez neonove reklame si danes ne moremo misliti prometne ceste večjega mesta. Ta vrsta svetlobne reklame tudi pri nas ni več neznan. Največja neonova reklama se v Ljubljani nahaja na novi palači zavarovalnice Dunav, katera sveti v modri barvi.

Svetlobno reklamnih naprav ne smemo namestiti brez reda in sistema, ker oko ne bi moglo radi prevelikega števila žarnic razlikovati posameznih oblik, ki se v svojih učinkih medsebojno uničujejo.

Zelo učinkovito reklamno sredstvo so tudi transparenti, ki morajo biti zelo močno razsvetljeni. Služijo predvsem za ornamentalno podčrtavanje posameznih mest, na primer vhoda v trgovino, kavarno itd.

Reklamni napis iz neonovih cevi na palači zavarov. „Dunav“

Projektiranje svetlobnih naprav zahteva poseben čut za svetlobo. Arhitekt ne sme oblikovati svetlobnih teles samo iz arhitektonskega vidika, temveč se mora ozirati vedno na zahteve dobre in primerne razsvetljave. Pozabiti ne sme, da je svetlobno telo samo sredstvo, katero mora biti tako oblikovano, da svojemu namenu zares popolnoma in pravilno odgovarja.

Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich:

STAMBENE KUĆE NADARBINE NADBISKUPIJE ZAGREBAČKE

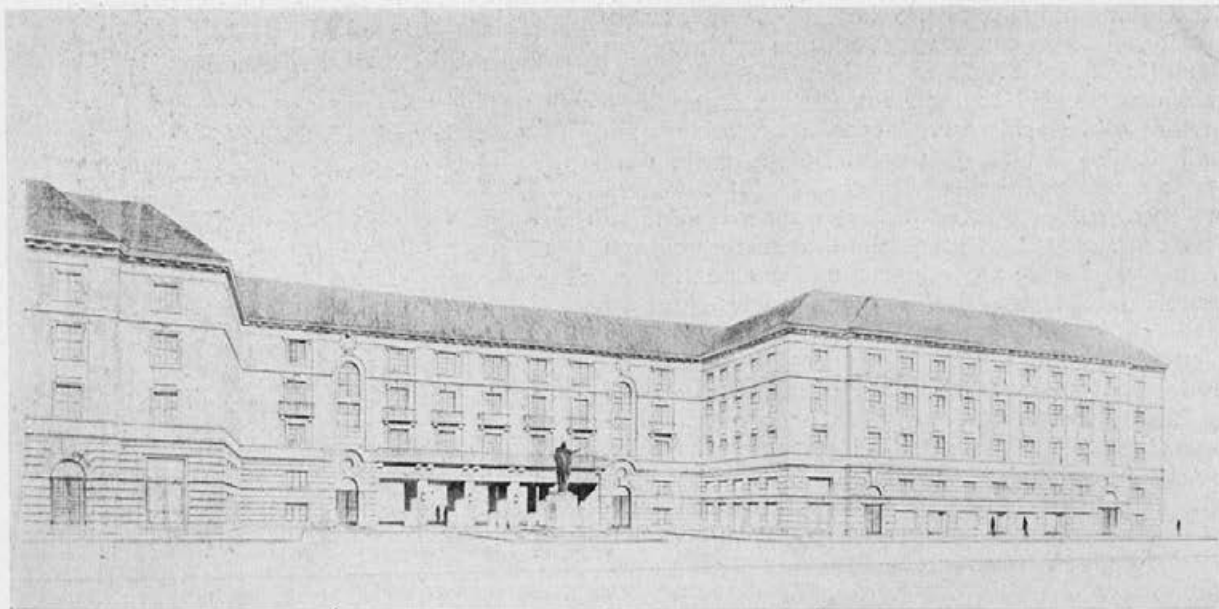
Ponešto komplikovana glavna dispozicija tlocrta čitavoga kompleksa danas nije više razumljiva ni opravdana, ako se ne zna historijat postanka osnove. Kompleks leži između Vlačke, Klačničke i Martičeve ulice te Ratkajevog prolaza. Prvobitni program bio je: u Ratkajevom prolazu i Klačničkoj ulici sagraditi serije stambenih kuća, dok je na srednjem dijelu (na kojem se sada grade također stambene kuće) sa strane Martičeve ulice bila projektirana velika koncertna dvorana, a sa strane Vlačke ulice imali su biti uredi za Nadarbinu te razna katolička društva.

Ovaj program zahtjevao je u jednoj i drugoj od navedenih ulica prostrana, a sa ulice otvorena dvorišta, od kojih je ono u Martičevoj ulici imalo služiti za dovoz i odvoz posjetnika koncertne dvorane, a ono sa Vlačke ulice za skupštine pod vedrim nebom itd.

Uslijed promijenjenih ekonomskih prilika, program je naknadno izmijenjen, tako da čitavi kompleks sadržaje samo stanove. Namjesto dvorane nastalo je veliko stambeno dvorište.

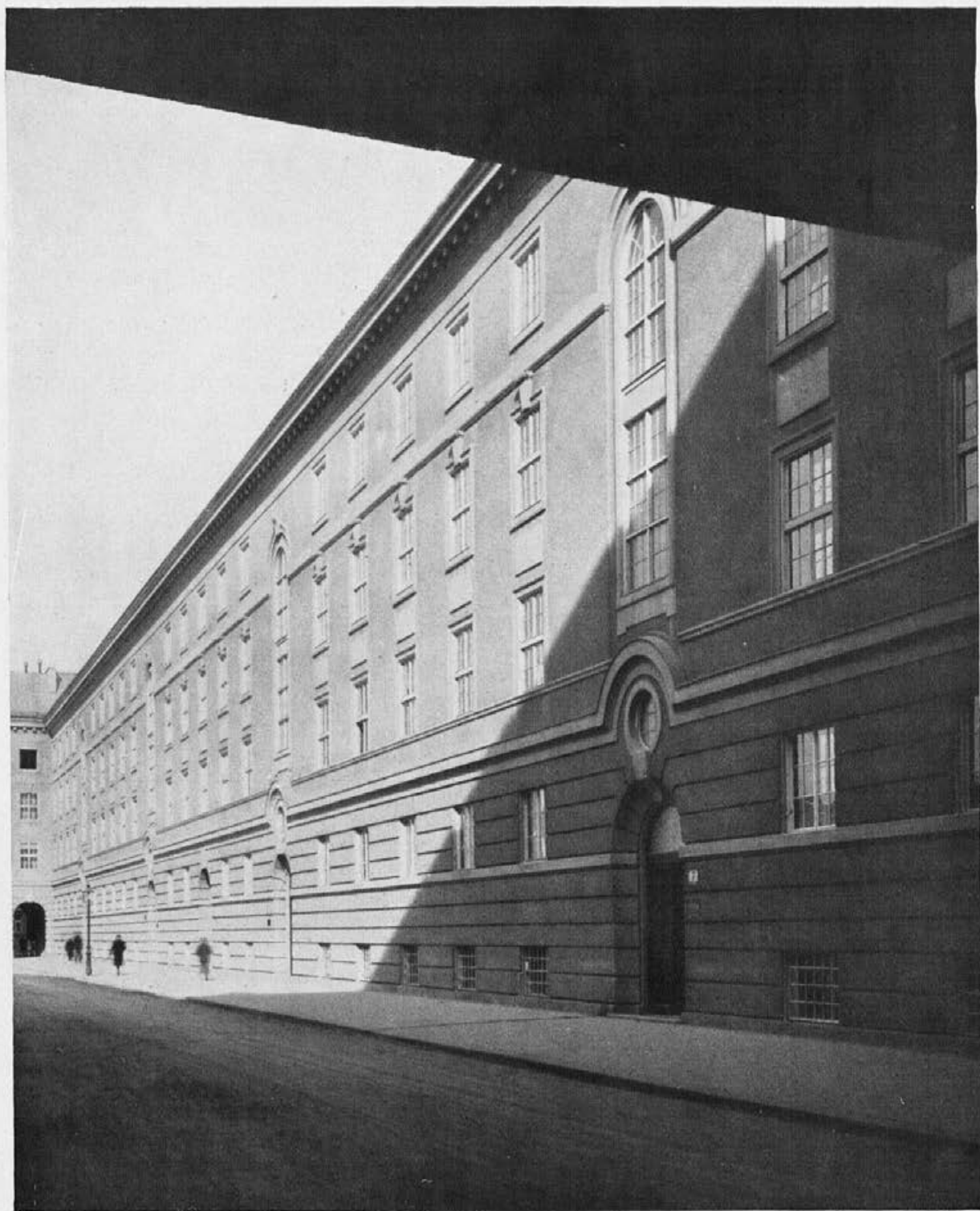
Stanova je sagradjeno ukupno 227 (od toga 26 stanova za pazikuće), a dućanskih lokala imade 19.

Projekt je nastao u god. 1926. Formalni arhitektonski oblici donasaju — i ako u modernom shvaćanju — reminiscence na jednu veliku epoku katoličke crkve.

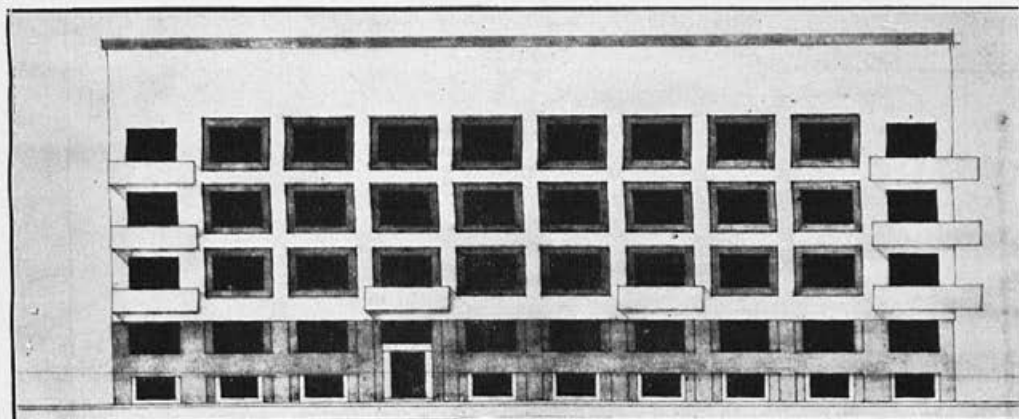
Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich

Stambena kuća Nadarbine Nadbiskupije zagrebačke
Pogled iz Martičeve ulice

Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich

Stambena kuća Nadarbine Nadbiskupije zagrebačke - Ratkajev prolaz

Arch. Iso Reiss

Stambena zgrada
u Sarajevu
Izgled

ESTETIKA V STAVBARSTVU.

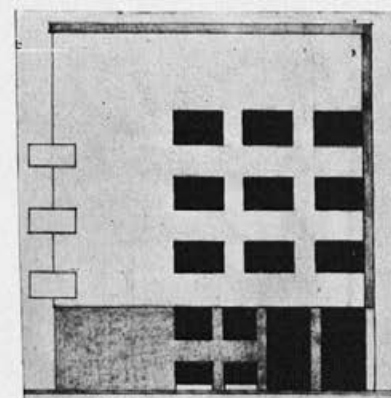
Ing. arch. Dragutin Fatur:

Ako dosledno premislamo dano nalogo in uvažujemo v dosegljivem obsegu možno razporeditev prostorov v talnem načrtu, nastane brez kaknega umetničenja prijetno razgibano stavbno telo. Plitva streha povdara trdno in jasno telesnost. Stena in odprtina, izzidki in vpadi, vodoravno in navpično je odtehtano v dobrem sorazmerju.

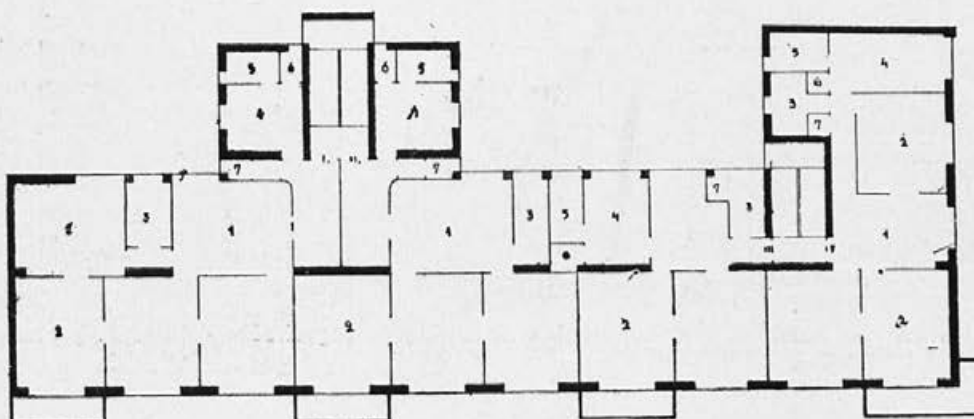
Povsem iz funkcije in potrebe predmeta izvirajoča oblika je nadvladala subjektivni formalizem ter je preobrazila pojmo lepote v taki meji, da občutimo lik predmeta, ki ga ne izvajamo direktno iz dane uporabe kot neokusen in estetsko nezadosten.

Mnogo sodobnih stvariteljev je množinske stavbe ali njih dele konstruiralo tako, da povsem odgovarjajo osnovni funkciji in zahtevani uporabi. Take stavbe zadoščajo porabniku v materialnem pogledu ter v sestavi osnovnih elementov izločajo duševno svojstvenost posameznika.

Vse okolje je več ali manj jasno podana psihična podzavest stvaritelja, ki naj na sorodno psiho izvaja blagodejno estetsko ugodje.

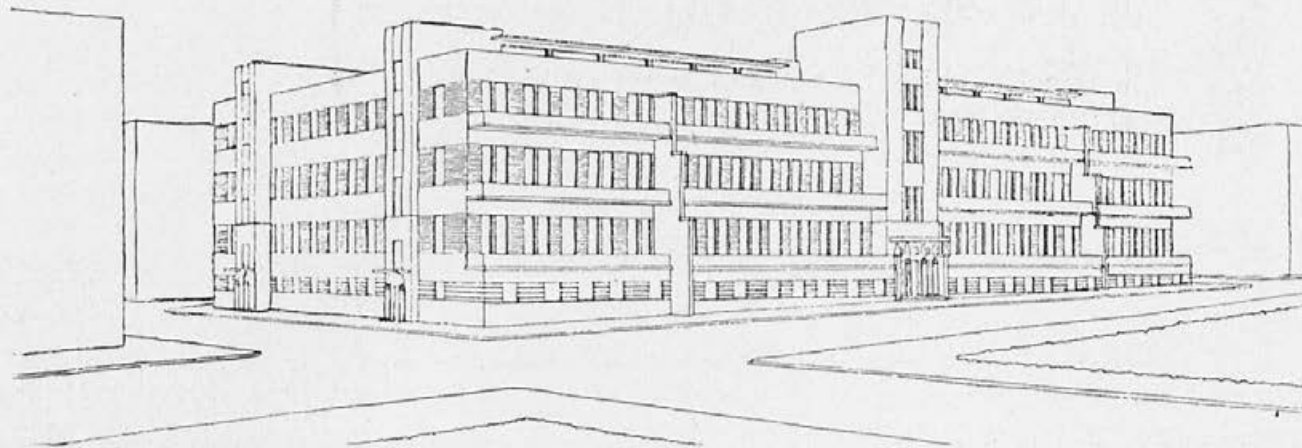
Izgled

Arch. Iso Reiss

Stambena zgrada
u Sarajevu
Tlocrt

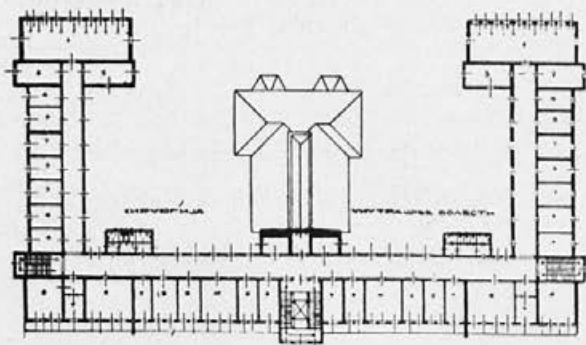
Množinske stavbe, grajene na principu stroja, vzbujajo v individualno mislečem opazovalcu občutek estetskega neugodja, ker v stavbah ne obstoja likovna vez med uporabnim in lepim. Ako spojitve uporabnosti z estetskim občutjem učinkuje blagodejno na psiho posameznika, ni to prevladovanje materijelnega pojmovanja temveč le učinek ugodnega oblikovanja v mejah uporabnosti.

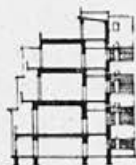
Ing. arch. Simić Vojin

Perspektivni izgled

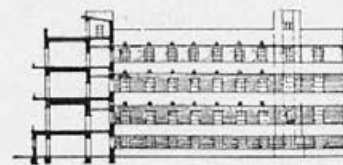
DEČJE ODELJENJE DRŽAVNE BOLNICE U BEOGRADU

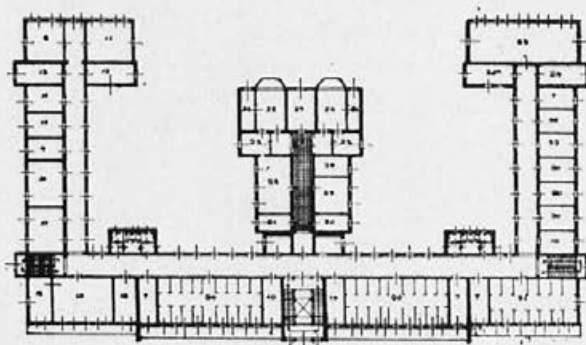
II. sprat

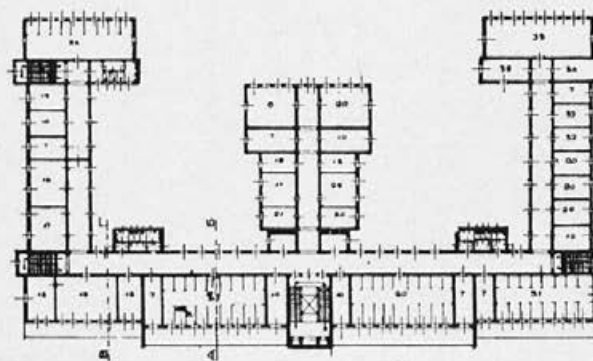
Presek A-B

Presek C-D

I. sprat

Prizemlje

Ing. arch. Dragutin Fatur — Risar D. Čuk

Skica enodružinske hišice — Perspektiva

PREDPRIPRAVE ZA GRADNJO

Želja po ceni nabavi male hišice zavaja stavbne gospodarje v napačne postopke. Zidanje začenejajo običajno brez dovršenih detajlnih načrtov, zanašajoč se na različne vesti, iz katerih posnemajo, da je veljala hiša soseda baje malenkostni znesek, katerega si je v celoti izposodil, ter da zadostuje izdelava po enakem načrtu, ker je brezdvomno dober, če ne najboljši itd.

Površna skica se jim dozdeva kot popolnoma zadostna, ne zavedajo se pa pri tem, da je na pr. projektiranje velike stavbe pri zadostnih sredstvih, za izvežbanega praktika-arhitekta, primeroma mnogo lažje, kot projektiranje male hišice, ki naj nudi vse ugodnosti pri najnižjih stavbnih stroških.

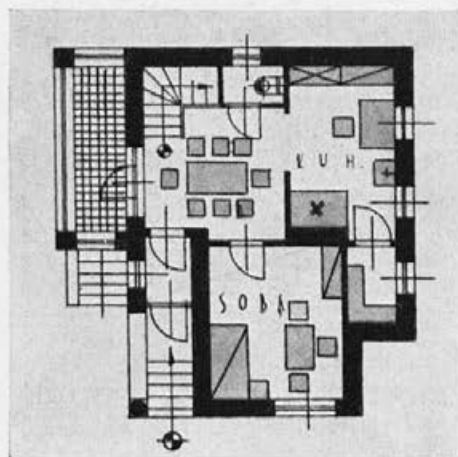
Potrebno je zato, da pred odločitvijo upoštevamo nekatera osnovna načela.

1. ne zidajte, ako ni zjamčeno polno kritje stavbnih stroškov že v naprej z lastnimi likvidnimi sredstvi ali pa s krediti, odobrenimi na podlagi detajlnih stavbnih načrtov.

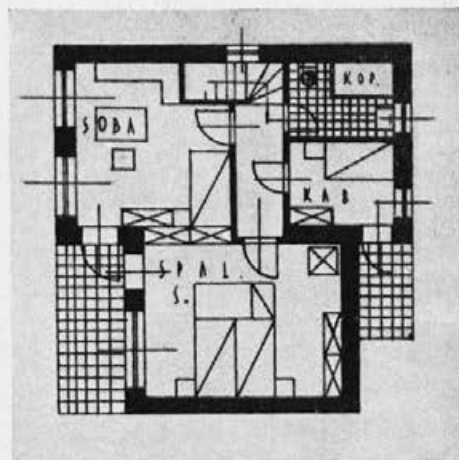
2. ne zidajte, ako ni so v načrtih vsestransko upoštevani življenski pogoji, da ne bo naknadno izdatkov izven proračuna.

3. ne kalkulirajte brez točnih načrtov in strokovno sestavljenih proračunskih podlog, da ne bo naknadnega razočaranja.

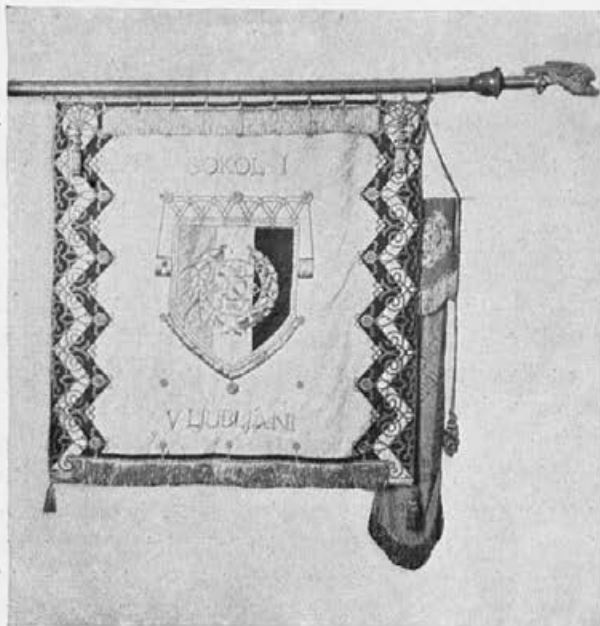
4. izogibajte se posnemanja, ker kopija ni nikoli enakovredna originalu, osmeši ponarejevalca ter ga poleg tega zavaja v zмотo.

Pritličje

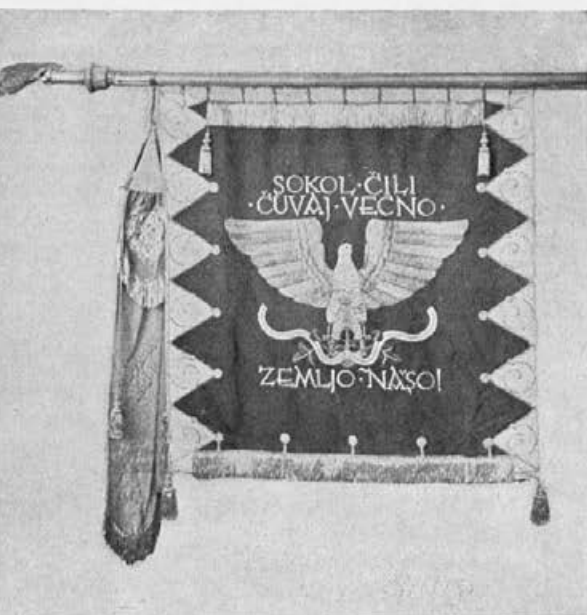
Nadstropje

Ing. arch. Omahen-Serajnik Prapor Sokola I.
Izdelal: J. Hafner, Ljubljana

nekaj pravih zastav. Med najboljšimi je bila gotovo na široko stilizirana zastava škofje-loškega Sokola, po prevratu smo pa dobili tudi odlična dela drugih strokovnjakov, tako da se tudi ta stran naše umetnostne obrti vidno boljša. Seveda vplivajo silno mnogo naročniki, a vendar napredujemo. Predvsem je izdelal Državni zavod za ženski obrt že več prav dobrih zastav in tudi drugi zavodi za ženska ročna dela kličejo že umetnike k sodelovanju. Objavljamo eno zadnjih vzornih del, namreč prapor naraščaja Sokola I v Ljubljani. Na svilnatem belem polju je na ščitu v državnih barvah lipov venec s sokolskim monogramom v zlatu in enakim napisom, za borduro pa na cikcakastem rdečem, z lahkim zlatim ornamentom izvezenem robu, z bel cikcak, na zgornji in spodnji strani pa zlate rese. Na drugi strani je na rdeči podlagi stiliziran srebrnkastosivo nijansiran sokol z zlatim geslom in bela cikcakasta bordura z zlato linijo in resami. Gladek drog ima srebrn zaključek s sokolom. Barve obeh strani si torej dosledno odgovarjajo kakor pri dvobarvnih tkaninah, da pojačuje tako igra menjajočih se dveh barv živahnost zastave v vihranju. S pregledno in mirno razdelitvijo ploskve je projektant dosegel dostojanstven efekt, ki ga vsaka zastava kot najčastitljivejši simbol tudi vzbujati mora.

Ante Gaber.

Ing. arch. Omahen-Serajnik Prapor Sokola I.
Izdelal: J. Hafner, Ljubljana

v zadnjih desetletjih, zlasti pa po prevratu smo dobili ogromno novih zastav, vendar pa njih projektanti navadno še vedno pozabljajo, da so zastave heraldična znamenja. Kakor grbi so bile tudi zastave v dobi viteštva čim najbolj stilizirane, kar je popolnoma naravno, saj so prapori morali s svojimi simboli delovati predvsem na daljavo. Skoro vse naše zastave so pa le nekaki bolj ali manj bogato vezeni prti, ki se morajo ogledati od blizu, če se hoče razločiti njih znamenja. Gotovo pod vplivom cerkvenih bander jim vdelujemo celo oljnate slike tako, da je njih prvotni značaj skoro popolnoma izgubil, kakor smo se tudi drugače popolnoma izgubili v drobnem detajlu.

Šele prepored umetnostne obrti je tudi zastave izboljšal, ker je med projektante poklical umetnike. Tako smo tudi mi že pred prevratom namesto bander dobili

Glinica, glina, ilovica — besede, ki vzbujajo v nepoznavalcu snovi neprijetne občutke in spomine na deževne dni in blatne čevlje. Snov v pravilni preosnovi — keramika — iztrga gledalca iz morečih prisilnih opravil, ko se opaja na pestrosti barv in živahnosti linij izoblikovane surovine. Umetna keramika je najdelikatnejši izum človeštva, ki ga zasledimo v prvih preostankih prestalih kultur.

Neizrecno nežna mora biti obdelava surovine. Plastika izraža pri vsej svoji stillizaciji ljubkost mladostne razigranosti, ko so barve v vsej svoji sitosti plemenite in decentne. Keramika brez barve je le žgana glina — a glazura zada mrtvi snovi življenje, ki kipi in žubori v pretakajočih se barvah in njih odtenkih. Barve so živahne a ne pestre, jake a ne kričeče ter se spajajo z lučjo v praviljni lesk in prosojnost.

Ob pregledu keramične zbirke in razstavljanju posameznih predmetov nas obda barvitost mladega življenja, ustvarjenega po gibkih prstih, mehkih čopičih in sluzasto peneči se glazuri, kar vse je moralo v dosego svojega sijaja prestati dah žgčega ognja. V svetlikanju in iskrenju barv spojenih s fantastičnimi liki spoznamo

polnost in sitost bohotnega življenja, ki izvaja svoj v pradavnini določen učinek ter stvarja keramiko za najveselejšo, živahno in svečano umetnost, ki nam je po občutku poznana.

Samo z deli, ki so stvorjeni z občutkom, ki izražajo resnično plemenitost umetnostnega hotenja, ki izžarevajo neutešeno ljubezen stvarjalca, lahko oblikujemo dekor stanovanja, ki je poln duševne vrednote esteta. Keramika — čeravno najnaivnejša stvaritev nam nudi nešteto možnosti grupacije ko zablešči v luči harmonija barv v vseh svojih odtenkih. Oduševljena keramika v največji skromnosti lepote pridobi plodno polje, da v vsej svoji nedolžnosti učinkovitejše vpliva na sorodno psiho ustvarjalca, ker drugače ne bi bila vredna truda ljubezni.

Umetna keramika v svojem dekorativnem namenu izpolnjuje praznine prostora. Slika zahteva ravnovesje in je plastika iz žlahtnejšega gradiva kakor kamna ali bron pretežka ali preokorna ter mnogokrat v polmračnosti ozadja brezbarvna. Potreben je okrasni predmet, ki s svojo barvitostjo oživilja neposredno okolje ter se skromno prilagodeva celoti. Izrabno hotenje sodobnika zavaja zasnove estetite — jih razkraja in uničuje ter nastane zahteva, da služi predmet samovolji človeka.

Dana Pajnič, Ljubljana

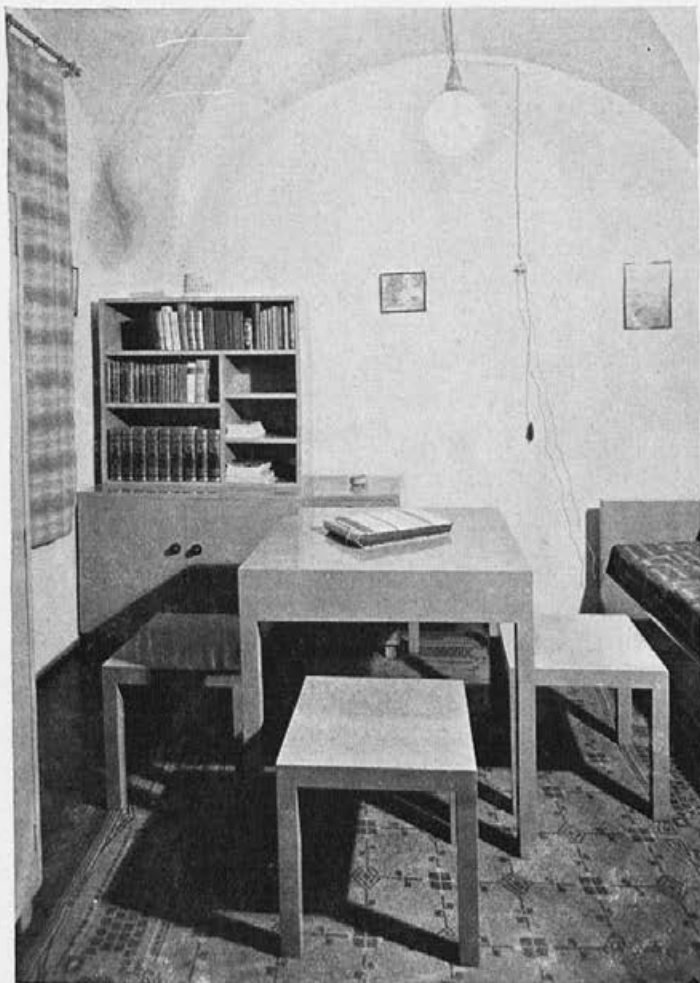
G. A. Kos, spalnica za g. V. H.

Mizar: Fran Vreček, Podgora-Št. Vid. Tapetnik: Jože Sluga

G. A. Kos, salon, lastno stanovanje
Mizar: Jože Tabor, Rožna dolina. Tapetnik: Jože Sluga, Ljubljana

Les: oreh, leska politura

Arch. Jože Mesar,
Ljubljana
Soba gospoda
Mizarsko delo:
Jože Žagar, Dravlje

Devetnajsto stoletje je v stanovanjski kulturi pozabilo na estetsko potrebo stanovališča in ni bilo v stanu ustvariti neprisiljenega učinka domačnosti doma. Iz Anglije je zavel ozdraviljujoči val, ki je delno zameglil razkošaten patos namišljene lepote. Ozdravljenje jedra pa ni mogla doprinesti umetnostna obrt, ki je ljubimkala z vsemi slogi in jih pri tem utapljala v dekorativi. Obvladanje formalizma je bilo možno le po novi tehnični obliki, ki ni produkt samovolje posameznika, temveč estetske potrebe novega pokoljenja.

V dnevnem življenju je povzročila uporaba raznolikih strojev estetski preokret in zgolj tehničnim potrebam prilagodena oblika je s časom vzbudila tudi estetsko ugodje.

Važnejša od oblike posamezne stavbe je nje celotna oprema, to je način razvrstitve posameznih prostorov in pohištva v njih.

Sodobno, v zraku in luči plavajočo stavbo, lahko z modernim pohištvom uredimo povsem nemoderno. V splošnem se sicer med opremo polpretekle dobe počutimo bolje — mislimo si pa lahko tudi stanovanje, sestavljeno iz starega pohištva, ki bolj odgovarja sodobnim zahtevam stanovanjske kulture kakor marsikaka tako zvana popolna oprema, dobavljena sicer po domačih obrtnikih, toda izdelana po časopisnih vzorcih inozemstva, po želji gospodarja.

Ing. arch. Omahen-Serajnik, Ljubljana

Preproga v sobi g. Miroslava Ambrožiča
Vezena na tehnični srednji šoli v Splitu

ČIPKE IN NJENE STVARITELJICE

Nežnost, ljubkost, estetičen okus, neizrecno marljivost ter potrpežljivost žene izkazujejo prozorne v motnih barvnih odtenkih valujoče, okna zastirajoče čipkaste zavese. — Blagodejno uravnovešena prostornost, skladna oprema ter valujoče tkanine učinkujejo blagodejno na razdraženo živčevje sodobnika. Tkanina izvedena iz niti, vozlov in zank, ni samo ornamentalna sestava snovnosti, temveč razodeva tajne, zastrte psihe žene — a samo onemu, ki se je povzpел preko osnovne hotnosti v krog čuvstvenega dozvezanja. S čipkasto zaveso zastrti prostori propuščajo in branijo obenem zlohoni misli viden izraz ter kličejo posetniku v pozdrav nežno dobrodošlico, izražujočo upanje utešenja neizražene užitka. Mrtvi predmet obdan s čipkami oživi v privlačni sili domišljije, ki ni samo optična prevara za okrasek prostora ter ljudi.

Čipke so obstojale v človeški misli mnogo preje, nego je človeška roka uresničila

Ing. arch. Omahen-Serajnik Kosec
Izvršitev: Drž. osr. zav. za žen. dom. obrt, Ljubljana

daljni sen z iglo in nitjo. Spočetki temelje v bistvu žene, koprneče po udejstvovanju in oblikovanju. Šele doba renesanse je v svojem prerojenem — umetniškem zaletu izoblikovala najfinejša ženska dražila in čutila, kojih viden izraz se je ohranil v mnogoterih vzorcih čipk. V dragocenih zbirkah vidimo in občutimo na tisoče domislic izoblikovanih valovito in gladko, razgibano in mirno, čuvstveno do obupa, elegično svetlikajočih se v prosojnosti tkanine ter podanih v skrbno preišljenih izvedbah.

Čipka preteklosti in sedanjosti je v svojem bistvu umetnina in istočasno — mrtva — dnevni rabi služéča tkanina, skromna in brez zahtev, je uvezena ljubezen, prijateljstvo ali telesna hotnost pri tem pa umetnostno samorazodetje žene, vedno donšajoč veselje in mnogoteri užitek kot prisrčno ročno delo.

Ing. arch. Omahen-Serajnik Žanjica
Izvršitev: Drž. osr. zavod za žen. dom. obrt, Ljubljana

KAKO OPREMI STANOVANJE ARHITEKT

je v slikah, načrtih in popisih obrazloženo v knjigi »Oprema«, ki obsega 120 strani velikega formata. Cena knjige v predplačilu je 120 Din, plačljivo po izidu 150 Din. Naroča se v upravi revije »Arhitektura«.

Grupa arhitekta modernog pravca, Beograd. Meseca jula 1932 g. održala je Grupa arhitekta modernog pravca u Beogradu vanrednu skupštinu, na kojoj su detaljno bili ispitani prošli i budući rad Grupe.

Grupa je osnovana pre četiri godine od nekoliko arhitekta, koji su želeli da udruženim snagama, pokušaju da pobude interes prestolnice za savremena shvatanja u arhitekturi. Sve dotle beogradski arhitekti su tražili neko ovaploćenje nacionalnog stila na bazi bizantske arhitekture, ili tapkali u mestu prevrćući postojeće stilove sad već relegirane u istoriji. — Medjutim za relativno kratko vreme Grupa je postigla potpuni uspeh. Ne samo da danas postoji interes za modernu arhitekturu, već je ona jedino sredstvo arhitekta koji izlaze na javne konkurse, da ostvaraju svoje zamisli. U privatnoj arhitekturi takodje jasno se pokazuje tendencija da se nove stvari izgradjuju slobodno bez ikakvih reminiscencija ni oslanjanja na stilove.

Ovime je i glavni cilj Grupe ostvaren. Propagiranje moderne arhitekture više nije potrebno. U diskusiji članova medjutim uspostavljeno je da nisu sva dela nove arhitekture u Beogradu nadahnuta pravim principima njenim, da ih ima koja su samo površinski izraz tendencije za novim a da ne potiču iz jednog ubedjenja o značaju i vrednosti načela koja diriguju modernom arhitekturom. S toga je odlučeno da Grupa nastavi svoj aktivni rad i dalje tražeći da pomogne razvoju prave moderne arhitekture.

Od četiri člana osnivača, Grupa je do kraja prošle godine narasla do 17 članova arhitekta projektanata iz Beograda. Baza dosadašnjeg uspešnog rada Grupe bio je uvek tesan kontakt izmedju članova, velika revnost i požrtvovanje svih na radu za ostvarenje cilja. Medjutim izvestan broj članova nije u poslednje vreme pokazivao dovoljan interes za rad Grupe i pored nekoliko opomena. Da ne bi ovo štetno uticalo na organizaciju društva odlučeno je da se šestorici članova zahvali na sudelovanju u Grupi. Na taj način u Grupi je ostalo 11 aktivnih članova i to: gg. Babić, Brašovan, Dubovy, Jovanović, Kojić, Krstić Branko, Krstić Petar, Maksimović, Sekulić, Simić i Zloković. Kao novi član primljen je G. Belobrk, arhitekt iz Beograda.

Izkušen specijalist

dolgo in natančno preizkuša preden poda svoje mnenje, ker se zaveda velike odgovornosti. Tudi novi Vaillantov avtomat AG T 13 se je preizkusil najnatančneje preden smo ga oddali v prodajo. Pa ne samo enkrat temveč stokrat! On izpolnjuje vse kar smo si od njega tudi obetali. Vsak strokovnjak, ki je preizkusil novi Vaillantov avtomat AG T 13 z vratnicami je navdušen nad brezhibno konstrukcijo.

Prižigalni plamenček se avtomatsko premika, armatura je vsa v notranjosti, oblika peči je okusna, plašč je emajliran, za poslugo sta potrebna le dva prijema oziroma obrata.

Zahtevajte novi prospekt od plinarne v Ljubljani, Mariboru in v Zagrebu.

Neon-napis drogerije »Kanc«, Ljubljana izdelava

**edinega domačega podjetja
za svetlobne napise
z »Neon« - cevmi**

Tone Poljšak

Tel. 30-66

Ljubljana, Aleksandrova c. 5

Izvršuje tudi najkompliciranije svetlobne in druge elektrotehnične instalacije. Neon-reklama je priznana najefektnejša in rabi manj toka kot vsaka druga svetl. reklama

»RUDE IN KOVINE« d. d.

LJUBLJANA, Masarykova cesta 12

Glavno zastopstvo CINKARNE D. D. CELJE

En gros: **Cinkovo bello »Briljant«, cinkova pločevina, pocinkana železna pločevina:** surovi in rafinirani cink, cinkov prah, »Cinkopon«, žveple-na kislina, svinec, svinčena pločevina, **kositer** v kladah in palicah, kositer za spajanje, v palicah, antimon, aluminij, baker, zvonovina, razne barve, kovine i. t. d., šamotni materijal

Kupuje: starcink po najugodnejših dnevnih cenah, odpadke drugih kovin i. t. d.

Brzjavke: Rude Ljubljana. Telef. int. 2727, 2827

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

Dalje je odlučeno da Grupa nastavi održavanje veza sa arhitektima iz Zagreba i Ljubljane, u cilju ispitivanja potrebe i mogućnosti osnivanja jedne organizacije arhitekata projektanata za celu zemlju.

U toku zime Grupa će prirediti jednu kolektivnu izložbu svojih radova u Umetničkom Paviljonu u Beogradu.

Ing. arch. Branislav Kojić.

Stolica za javne gradjevine u Beogradu.

Na Tehničkoj visokoj školi u Beogradu bilo je raspisano mesto profesora za javne gradjevine, koji je predmet predavao ranije prof. arh. Drag. Djordjević, a je zatim stavljen u penziju. Za to mesto najavili su se sledeći kompetenti: arh. Dimitrije Leko, savetnik Ministarstva gradjevina, arh. Milan Zloković, asistent raspisane stolice, arh. Dragiša Brašovan, civ. arhitekt, arh. Branko Krstić, profesor Srednje tehničke škole, i arh. Bogdan Nestorović, asistent Tehničke visoke škole. Prema mišljenju referenata najbolji je kandidat bio arh. D. Leko, kojega je izabralo Tehničko veće, i dotični predlog biće predložen u jesen Univerzitetском plenumu na definitivnu odluku.

Nova uprava »Udruženja likovnih umetnika u Beogradu«.

Udruženje likovnih umetnika u Beogradu zaključilo je, da poživi svoj rad i da zainteresira za nj što širiji krug suradnika. Na osnovu razgovora udružile su se: grupa slikara i vajara »Oblik« i grupa »Arhitekta modernog pravca« te postavile zajedničku kandidatsku listu sa arh. Brašovanom na čelu.

Na glavnoj skupštini izabrana je nova Uprava i to: predsednik g. Drag. Brašovan, arhitekt; sekretar g. Rista Stijović, vajar; blagajnik g. Svetislav Strala, slikar.

Upravni odbor sačinjavaju gg. Branko Popović, slikar, Jovan Bijelić, slikar, Sreten Stojanović, vajar, Mih. S. Petrović, slikar, Jan Dybovi, arhitekt, i Mladen Josić, slikar.

Nadzorni odbor: gg. Radmila Milojković, slikar, Milica Bešević, slikar, i Branislav Kojić, arhitekt. Za delegata pri »Udruženju 2 Cvijeta Zuzorić« izabran je g. Sreten Stojanović, vajar.

Nova je Uprava donela odluku, da će se iskoristiti par strana revije »Arhitektura« za objavljivanje kiparskih i slikarskih radova kao i za pretres opštih pitanja o likovnoj umetnosti.

MIZAR, KI DELA PO NAČRTIH

ima v knjigi »Oprema«, ki obsega 120 strani velikega formata, pregled arhitektskih načrtov, slik, popisov itd. Cena knjige »Oprema« je v predplačilu 120 Din, plačljivo po izidu 150 Din. Naroča se v upravi revije »Arhitektura«.

Fenster aus Holz und Metall (A. Schneck)

Založništvo Hoffmann v Stuttgartu, ki je izdalo že različne zbirke knjig tehnične stroke, je pričelo z izdajanjem nove zbirke »Die Bauelemente«, v katerih gradbenih elementih bodo obdelovale posamezne knjige okna, vrata, strehe, stopnice, stropove, stene, dvigala in druge posamezne gradbene konstrukcije in to do vseh podrobnosti z vpoštevanjem današnjega razvoja in napredka tehnične in življenske potrebe.

Prof. Schneck z drž. obrtne šole v Stuttgartu je obdelal prvi zvezek te zbirke to so »okna« in pripravlja drugi zvezek »vrata«. Ta prva knjiga, ki je sedaj izšla, je gotovo dosedaj najpopolnejše delo, ki se na 122-tih straneh bavi izključno samo z najrazličnejšimi lesenimi in železnimi okni za vse mogoče vrste in na raznovrstne načine; celo okna za vagono in ladje niso pozabljeni. Knjiga je opremljena s številnimi slikami po fotografskih posnetkih in konstruktivnih detajlih, zrisanih v pravih merilih, ki pojasnjujejo ne le konstrukcije oken, temveč tudi njih pravilno vzidavo, kateri se navadno posveča vse premalo pozornosti. Uvodoma ima zbrane zelo pregledno in večinoma s skicami ponazorjene potrebne tehnične termine, ki pridejo v poštev pri raznih vrstah oken. To zelo olajša hitro razumevanje nadaljnje vsebine knjige, ki obdeluje okna od najnavadnejših vrtilnih do kompliciranih smučnih oken. Tudi posamezno pripadajoče okensko okovje in zapirice je pri vsaki vrsti oken temeljito obdelano in ponazorjeno.

Knjiga, katere cena je kortonirana R. M. 14, bo izvrstno služila arhitektu, gradbenemu konstrukterju odnosno vsakemu gradbenemu praktiku, stavniku, mizarskemu mojstru in pa tudi kot dober šolski pripomoček, ki bo omogočil hiter pregled in presojo posameznih vrst oken.

Ing. D.

W. Hermann, Deutsche Baukunst des XIX. u. XX. Jahrhunderts.

I. (1770—1840).

Založil F. Hirt, Breslau, 1932.

Prva knjiga tega dela je iz zbirke »Jedermanns Bücherreis«, oddelek: Likovna umetnost, katerega uredjeje s spretno roko priznali W. Waetzoldt. Za umetnost arhitekture 19. stoletja je skrbno sestavljen, pregleden vodič. Pičle slike (0,50) so tehtno odbrane za ponazoritev stilnega razvoja. Važnejšim stavbam pa bi bilo vsekakor treba dodati talni načrt za boljše umevanje in lažjo orientacijo.

Prva knjiga obsega razdobje 1770—1840. V 19. stol. nastaja nov družabni red, fevdalni razred se umika meščanskemu in delavskemu. Stroj in kapital oblikujeta dobo. Arhitekturi se prožijo nove naloge: kolodvor, biblioteka, muzej, gledališče, borza, bolnica, tehnične zgradbe, športni in razstavljalni prostori. Seveda to stoletje še ne reši vseh zastavljenih nalog, mnogo del se rešuje še danes.

Nekatere zgradbe od l. 1770., grad Wörlitz, Museum Fridericianum, Blaževa cerkev, prelomijo tradicijo. Pomembna arhitekta v tej dobi sta Erdmannsdorf in Langhaus. Naslednjo fazo imenuje avtor »arhitektura revolucije«, njeni nosilci so Gilly, Geutz, Speeth. Najvzpečja razvojna pomena med temi je osnutek Gillyevega monumenta Frideriku Velikemu. Je to idealni projekt grandiozne zasnove. Tej generaciji se pridruži mladi Schinkel, ki se razvije v najvišji vrh »revolucionarne arhitekture« in jo zaključuje o. 1800. leta. Osnutek za gledališče v Berlinu prikazuje nove misli, njegovo delo se razvija v tip gledališča, ki je v širokih potezih v veljavi še danes. Poleg Berlina dobiva pomen za klasicistično arhitekturo München in Karlsruhe. V prvem centru deluje uspešno Klenze (Glipoteka, Stara pinakoteka i. dr.). Pinakoteka postane odločujoča kot tip galerije vsled smotrane razvrstitve prostorov in pravilne razsvetljave. Klenzejev sodobnik je Weinbrenner (Karlsruhe), katerega delo je manjše važnosti v tem razvoju. Klasicistični generaciji sledi o. 1800. leta nova, ki zrevolucionira gibanje arhitektov, eklekticizem in klasicizem se zavrže. To gibanje dobro osvetljuje brošura Hübscha: »In welchem Style sollen wir bauen?«. Poudarja se potreba časa, resničnost, pristnost materiala in priznavanje h konstrukciji. Semper se povzpne do trditve: »Nur einen Herrn kennt die Kunst, das Bedürfniss.« Klasicizem se proglašaja za »sladni stil«. Sodobna arhitektura je v marsičem povezana z materialističnim pojmovanjem tedanje arhitekture. Po l. 1840. se prične uvajati železo kot stavbni material, dejstvo, ki je poleg drugih faktorjev polagoma prevrglo tradicijo. To generacijo tvorijo arhitekti: Hübsch, Gaertner, Moller in Schinkel v večeru svojega življenja. Hübsch (Karlsruhe) zgradi Finančno Ministrstvo in Politehniko. Gaertner (München) Ludovikovo cerkev, Državno biblioteko, katera postane arhitektonski tip za knjižnice. Moller (Mainz) izoblikuje v gledališču krožni avditorij, kar se prevzame kot najprikladnejše rešenje za moderno gledališče. Njegova povsem mojstrska dela (Dvorec Glienicke in Charlottenhof) se namenoma oddaljujejo od klasicizma; Schinkel išče novo smer v izrazu za novo vsebino. Asimetrija se poudarja, dosežejo se intimnejši učinki, dvorec dobi zasebni značaj, za najprikladnejše življenje stanovalcev, katerih življenje se nagiblje k meščanskemu. Smotreno disponirane sobe postanejo manjše, udobne in stanovalsko toplejše — začetek nove meščanske sta-

Originalna

Terrabona

suha žbuka
za fasade

upotrebljava se
danas najviše u
savremenoj
arhitekturi

JUGOSLAVENSKA
TERRABONA

Proizvodi

Samoborka d. d. - Zagreb

Cvetlični paviljon:
* Miklošičeva cesta
Aleksandrova 6

»KORSIKA«
LJUBLJANA

Umetno
trgovsko
vrtnarstvo
Vrtača 3

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

ŽELEZOLIVARNA

ANTON SMOLE

DOBROVA PRI LJUBLJANI

**izdeluje litože-
lezne izdelke
za stavbe, ka-
nalizacijo i. t. d.**

**Prvovrsten izdelek
zmerne cene!**

J. H A F N E R
V E Z E N J E I N
K O V I N S K A
I N D U S T R I J A
L J U B L J A N A
P R I S O J N A 1 5

novalske kulture. Velika zamisel tega genialnega arhitekta 19. stoletja je postala idealen projekt: Kraljeva palača Orianda. Schinkel se izogne »pogledom«, objekti so v rahli zvezi v stavbni celoti, graditi iz notranjosti navzven. V Berlinu se proži arhitektu konkretna živa naloga tedanjih potreb: trgovska hiša in biblioteka. Njegova trgovska hiša je predhodnica modernih trgovskih palač, temeljni kamen znameniti zgradbi trgovine arch. Messela v Berlinu.

Hübsch, Moller, Gaertner, Schinkel pripravljajo s svojimi deli pot novi arhitekturi. Današnji arhitekt bo s pridom posegel po tej drobni knjižici, ki odkriva ideje poti iz prošlosti v sedanosti, zametke problemov sodobne arhitekture.

A. Stupica.

Kleine Einfamilienhäuser mit 50 bis 100 Quadratmeter Wohnfläche. H. A. Vetter, Verlag von Anton Schroll & Co. Wien. — Kvarti, 3 barvne priloge, 158 slik, kartonirano RM 9.50, v platno vezano RM 11.50.

Mala, enorodbinska hiša je danes središče vseh arhitektonskih problemov. Največja štedljivost, skrbnost in vestnost arhitekta naj omogoči vsakomur, da si postavi svoj lastni dom z vsemi udobnostmi, ki jih nudijo sodobne tehnične pridobitve. Knjiga predvaja prostostoječe-, pritlične- in enonadstropne-, dvojne-, vrstne- in rastoče enodružinske hiše za 2 do 10 oseb. Vsaka hiša je predvajana v perspektivi, talnem načrtu in narisih, s čimer je podana zadostna orientacija v svrhu pregleda posameznih stavb. V knjigo so sprejete osnove poznanih nemških arhitektov, ki so se posebej pečali s problemom male stanovanjske hiše.

Primerki, predvajani v knjigi, so razvrščeni po kubaturi in približnih stavbnih stroških, pri čemer so povprečne talne izmere posameznih prostorov naslednje:

stanovanjska soba	29,00 m ²
jedilni kot stan. sobe	5,60 m ²
jedilnica	10,30 m ²
spalnica za dve postelji	14,10 m ²
spalnica za eno posteljo	8,10 m ²
soba za služinčad	5,60 m ²
kuhinja	6,80 m ²
kopalnica	3,80 m ²
W. C.	1,00 m ²
stopnice	2,90 m ²
veža	5,70 m ²
predprostorji	4,80 m ²

Čisti stavbni znesek brez zemljišča in drugih sporednih stavbnih stroškov je pri enaki izvedbi vseh predvajanih stavb računau enotno za 1 m³ zazidane prostornine za posamezne kraje:

Berlin	52—40 RM
Praga	290 KC
Budimpešta	60 Pengö
Duunaj	60 SCII
Zagreb	240 Din

Po dani dispoziciji so čisti stavbni stroški prilagojeni našim razmeram, to je m³ po Din 240.—, kar je v sedanjih razmerah prenikna cena ter so stavbe po velikosti razvrščene od Din 72.000.— do Din 250.000.—

Vsled navedenega služi knjiga vsakomur, ki namerava zidati ali ki se bavi s problemom male stanovanjske hiše, v dobro orientacijo.

Sigfried Giedion: Bauen in Frankreich — Eisen — Eisenbeton. Sigfried Giedion nam v tej knjigi lepo predloči boj med L'Ecole des Beaux Arts in l'Ecole polytechnique v Parizu.

Akademija ni mogla ubiti konstruktivne duše francoske arhitekture s svojo na konstrukcijo prilipljeno kopirano klasiko.

Pove nam, da je naloga umetnostnega zgodovinarja spoznati spčetek — in preko še nerazkritega gradiva — podati kontinuiteto razvoja. Na žalost so uporabljali zgodovinarji svojo znanost, da so pokazali ostalemu svetu lepoto preteklega dobe. Opravičili so starine še za nadaljnji obstoj in na ta način so skušali ubiti bodočnost, ali pa vsaj uplivati ovirajoče na nadaljnji razvoj v stavbarstvu.

Predloči nam v sliki in besedi dela onih francoskih inženjerjev in arhitektov, ki se niso podvrgli kopiranju klasike v 19. stoletju (monumentalna dela iz kamna) in so s tem ustvarili temelj novemu sodobnemu stavbarstvu (železne in železobetonske skeletne konstrukcije).

Komur je na tem, da spozna in razume moderno arhitekturo (gre za dela kot n. pr. A. in G. Perret-a, Corbusier-a), se ta knjiga zelo priporoča.

Ing. Ivo Medved.

LASTNO ALI NAJEMNO STANOVANJE

je dnevno vprašanje vsakogar. Navodila za primerno rešitev dobite v knjigi »Oprema«, ki izide v obsegu 120 strani velikega formata s slikami, načrti, opisi itd. Cena knjigi »Oprema« znaša v predplačilu 120 Din, plačljivo ob izidu 150 Din. Naroča se v upravi revije »Arhitektura«.

Theodor Fischer, Ein deutscher Baumeister. Von Prof. Hans Karlinger, Quart mit 71 Abbildungen, München, Verlag Georg D. W. Callwey, Karton, MK 8.— und einer Einführung von Jos. Popp.

Ob sedemdesetletnici rojstva poznanega nemškega arhitekta je bila izdana gornja knjiga, ki predvaja njegovo življensko delo. Theodor Fischer je poznan posrednik med stavbarstvom polpretekle dobe in sodobnim stremljenjem arhitekta. Pisec je smatral za neobhodno potrebo zadostiti dejstvu zgodovinskega razmišljanja vsakočasne dobe, v kateri je nastalo posamezno delo. Knjiga predvaja več kakor samo monografijo, ker prednaša v glavnih obrisih razvoj nemškega stavbarstva zadnjih desetletij, ki je usmerjeno v naprednem stremljenju. Knjiga ne bo služila samo strokovnjakom kot primer ustvarjalne sile, stremeče po udejstvovanju in napredku, temveč vsakomur, ki ga zanima zgodovinski razvoj stavbarstva ob pričetku dvajsetega stoletja in ki hoče pronikniti v jedro stvarnega stvarjanja izvestnega zastopnika napredne misli v nemškem stavbarstvu.

Das Kleinhaus, Seine Konstruktion und Einrichtung. Reine Baukosten etwa 4000 bis 15.000 Mark, bei Selbsthilfe und Tauscharbeit 2000 bis 12.000 Mark. — Von Guido Harbers, Stadtbaurat in München, Zweite, völlig umgearbeitete Auflage mit 256 Abbildungen, zahlreichen Berechnungen und Tabellen, München, Verlag Georg D. W. Callwey, Preis M 5.50.

Stremljenje nešteti je ureditve želje po lastnem domu, po lastni hišici, pa naj bo le-ta tudi skromna do skrajnosti. Delavec kakor sodobni brezposelnik čuti v navezanosti na domačo grudo možnost boljše in varnejše obstoja. Mali obrtnik, uradnik in predvsem duševni delavec išče po dani možnosti sredstva in pota, da si zase in za svoje pridobi čeravno majhen z vrtom obdan dom, kjer bo vladal hišni mir, zadovoljstvo in gospodarska uravnovesenost z razpoložljivimi dohodki.

Vesepovsod čutimo mučno utrujenost v mrzličnem vrvenju mestnega življenja, ki nima svojih vzrokov samo v gospodarski stagnaciji povojne dobe, temveč korenini obstoječe zlo v civilizacijskem hlastanju po vseh minulih in sedanjih narodno-kulturnih dobrinah ter v propadanju čutne duševnosti hierarhične kulture Evrope. Neposreden končen vzrok ureditve se nedavno neizražene želje po lastnem domu izkazuje vsesplošen polom stanovanjsko-gospodarske politike z najemnimi stanovanji, ker je najemnina vsled nesocialnega pojmovanja posestnikov prekoračila možno mejo.

Gradnja stanovanjskih hišic je točasno središče zasebne in javne stavbne delavnosti ter je po tisočletjih na vsem svetu uveljavljeno stanovanje kot enorodbinska hišica danes neoporekljivi program vse stanovanjske politike.

Knjiga — Harbers: Das Kleinhaus — obravnava poleg raznovrstnih tipov stavb tudi najbolj pereče vprašanje gradnje, to je denarno vprašanje — v jako izčrpnih oblikah. Za vsak tip stavbe prinaša tabelarično sestavljeno analizo cen in potrebnega gradiva. Točno je naveden potreben delovni čas za posamezna dela poleg množine gradiva in cen, kar je največje važnosti za onega, ki hoče sam z delom ali gradivom prispevati k ureditvi lastnega doma. V tem primeru je pri vsaki tipu, ki jo knjiga predvaja, točno razvidno, koliko in v koliko si stavbni gospodar lahko prihrani, ako neposredno sodeluje pri gradnji. Pripominjamo pa, da so cene vzete precej nizko ter je številčno vsak primer prilagoditi našim denarnim in devnim razmeram, v čemer naj se vsak interesent posvetuje s svoji arhitektom, ki mu bo dal najboljši nasvet glede gradnje doma, ki odgovarja njegovim prilikam.

V naslednjem primer, kako Svica razpisuje javne natečaje za pridobitev arhitektonskih osnov za nameravane zgradbe. Schweizer Baublatt — Zürich, 16. August 1932 — Band 53, Nr. 66.

Wettbewerb zur Erlangung von Entwürfen für den Erweiterungsbau des Gemeindekrankenhauses in Wattwil (St. Gallen). Die politische Gemeinde Wattwil eröffnet einen Wettbewerb zur Erlangung von Entwürfen für einen Erweiterungsbau des Gemeindekrankenhauses. — Teilnahmerechtigt sind die seit dem 1. Juli 1931 im Kanton St. Gallen niedergelassenen Architekten, sowie Architekten, die Bürger des Gemeinde Wattwil sind. Nicht selbstständig erwerbende Architekten haben dem Umschlag die schriftliche Bewilligung ihres Chefs beizulegen. Diese Bestimmungen gelten auch für Mitarbeiter.

Für die Durchführung des Wettbewerbes sind die Wettbewerbsgrundsätze des S. I. A. mit Merkblatt vom 1. November 1908 maßgebend.

Die Bewerber... Zeleti bi bilo, da tudi jugoslovanski razpisovalci natečajev v svojih razpisih uvažujejo v vsem strokovnem svetu uveljavljene običaje oziroma predpise.

ART ET DECORATION

Revue mensuelle d'art moderne, Paris — août 1932.

Concours international pour l'établissement d'un nouveau plan urbain pour la ville de Sofia. — Le Conseil municipal de cette ville vient, au cours de sa dernière séance, de constituer un Comité spécial chargé d'élaborer les conditions d'un concours international en vue de l'établissement d'un nouveau plan urbain pour la capitale bulgare.

Pleskarska soboslikarska

in vsa v to stroko spadajoča dela izvršuje po

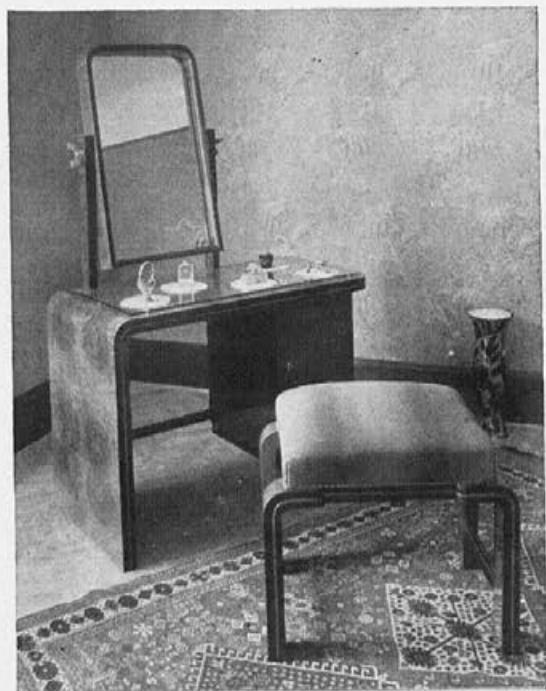
najmodernejših vzorcih

solidno in po konkurenčnih cenah

Josip Marn

družba z o. z.

Ljubljana, Dunajska
cesta 9. Telefon 30-68

S P L O Š N O M I Z A R S T V O

FRANC VREČEK PODGORA
p. št. Vid n. Lj.

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

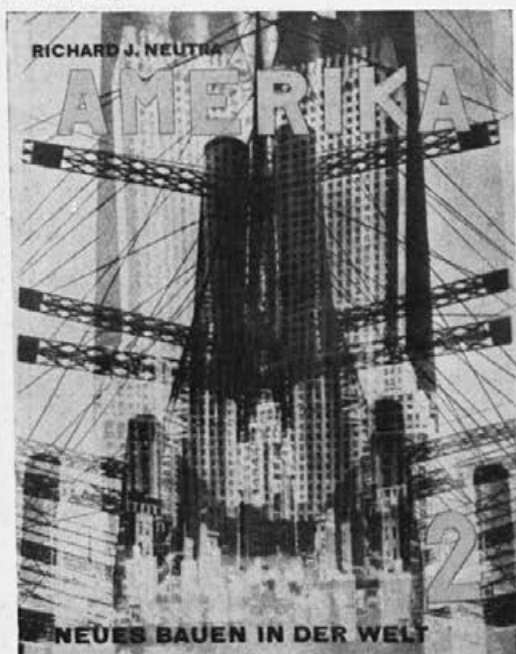
I. Rusija

Lissitzky. Prvic je podan pravi pregled ruskega razvoja in pojmovanja v skrbno sestavljeni knjigi o ruski arhitekturi. Lissitzky je umetnik in pojmuje vse s tega stališča. Konstrukcija in tehnika tvorita zanj in njegove sodelavce podlago za arhitektonsko vizijo.

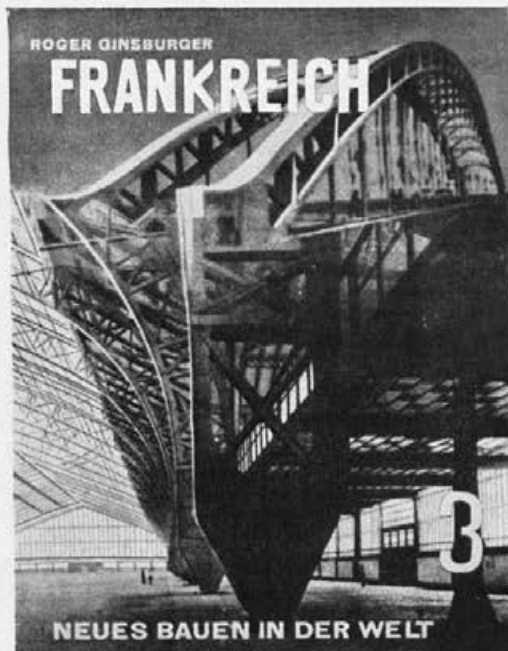
II. Amerika

Neutra. Knjiga je polna nove vsebine, polna nepredelane gradiva, ki leži po vsej Ameriki nedotaknjeno in ki vabi večje oko arhitekta, kot je Neutra, k novim odkritjem. Knjiga Neutre tvori podlago za razmišljanje o bodočnosti, zaradi česar jo bo moral upoštevati vsakdo, kdor bo sestavljal kako novo delo o Ameriki.

III. Francija.

Pisatelj razpolaga z obsežnim znanstvom o gradivu. Kljub razsežni vsebini je besedilo v knjigi tesno odmerjeno. Delo tvori izboren pregled o razvoju železnih konstrukcij v Franciji. Ker se otvarja s tem čitatelju do sedaj še neobdelano polje, bo knjigo vsakdo z veseljem pozdravil.

Rusija, Amerika, Francija so tri knjige velikega formata, tiskane na izbranem papirju s prvovrstnimi reprodukcijami.

Podajajo za vsakogar zelo važna pojasnila in omogočajo pregled onega, kar je dosegljivo drugače le z velikimi stroški.

Vsak ocenjevalec arhitektonskih del oz. projektov naj bi jih pregledal, preden bi priporočal izvršitev dekorativnih kamnitih kulis namesto organsko iz funkcij razvitega projekta.

Serijske knjige »Neues Bauen in der Welt« iz založbe Anton Schroll & Co., Wien, se nadaljuje z novimi izdajami enako zanimive vsebine. Nabavne cene gornjih treh knjig so sledeče:

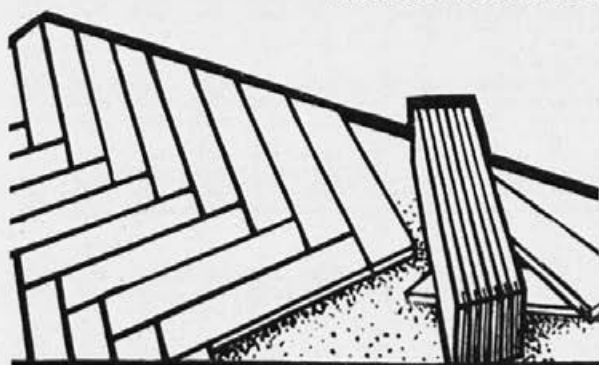
Knjiga I. mehko vez. RM 10.— trdo RM 12.50

Knjiga II. mehko vez. RM 15.— trdo RM 17.50

Knjiga III. mehko vez. RM 12.50 trdo RM 15.—

Tovarna in pokladanje
parketov
Jos. Koščak & Co., Stična

Pisarna: F. Vodé, Ljubljana
Rimska cesta 23

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

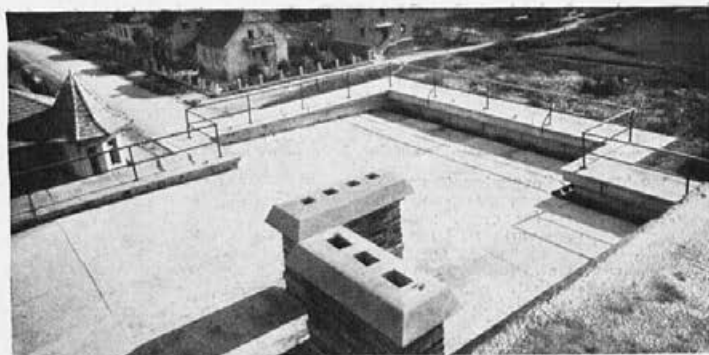
Detajl leso-cementne strehe na stavbi
»Ing. Turnšek«, Ljubljana, Mirje

Izvršil

GUSTAV PUC dr. z o. z.

Instalacija vodovodov ter sanitarnih
naprav, splošno kloparsstvo in kritje
leso-cementnih streh

Ljubljana, Tržaška c. št. 9 Tel. 26-97

Inž. Stanko Dimnik:

Dosedanja slaba izkustva z vodoravnimi (ravnimi), plohimimi strehami pri naših klimatičnih razmerah so precej vzrok, da se marsikdo za svojo hišo raje odloči za sponovni krov, ki je vsekakor bolj odporen na vplive okolice in vključuje vabljenosti, ki jo nudi dostopna ploha streha v svrhu sončenja itd. Do zadnjih let skoraj izključno uporabljeni način kritja ravnih streh je bil nasuti (lesocementni) krov, ki je pri prav solidni in vestni izvršitvi še dosti dobro zadoščal, a po nekaj letih je navadno odpovedal tako, da ga ni bilo mogoče spraviti več v red izvzemši s popolno obnovo. Ako pa je bil tak krov izvršen površno ali pa če je bil določen za reden dostop, potem so se pogreške pokazale pač toliko prej.

Vzrok propadanja vsakega nasutega krova z navadno smolnato (lesocementno) izolacijo je bila baš taka smolnata izolacijska masa (lesocementna masa = Holzzementmasse), ki je obstojala iz premogovega katrana, drevesne smole, loja itd., ter je vsled uplivanja sončne vročine svoje izhlapljive snovi pomagoma oddajala v zrak. Od prvotno plastične izolacijske mase je sčasoma preostala samo še krhka snov, ki naravno ni mogla več zavarovati krova pred propuščanjem vlage.

V novejši dobi se je odpravilo navedene nedostatke nasutega krova na ta način, da se uporablja namesto lesocementne mase — specialne bitumenske preparate kot »Concor«, »Xeroton«, »Aresit kit« itd. A tudi pri tem načinu kritja se dosežejo zanesljivi uspehi le tedaj, ako se namesti tak izolacijski premaz med dve legi asfaltne lepenke ter se izolacijska plast še posebej zavaruje pred izhlapevanjem ceteričnih sestavnih snovi kakor tudi pred eventualnim mehaničnim poškodovanjem. V tak namen se posipa po izolacijski plasti nekaj centimetrov na debelo mivka in po vrhu iste se položijo betonske plošče kot tlak.

Najsigurnejšo zaščito pred propuščanjem meteorne vlage pri ravnih strehi dosežemo pač tedaj, ako uporabljamo namesto bitumenske izolacijske plasti eno lego svinčene pločevine. Svinčena pločevina se lahko polaga v debelini pol milimetra med dve legi dobre asfaltne lepenke in se pločevina kakor tudi lepenki na stikih enostavno prelepijo z bitumenom. Lahko se pa pločevina polaga pravilno po kleparskem načinu s pokončnimi zgibi, a mora imeti tedaj debelino vsaj enega milimetra, kar je dražji način kritja vodoravne pohodne strehe.

Povsem ugoden vodoraven krov se doseže z uporabo valovitih azbestno-cementnih plošč. Te plošče se polagajo na že v naklonu 2% do 3% zabetonirano ž. b. konstrukcijo, in sicer na eno do dve legi dobre, plastične asfaltne lepenke, ali pa na dva centimetra visoko plast mivke, kar naj prepreči okrušitev azbestno-cementnih plošč ob trdi betonski podlagi. Preko valovitih plošč se zabetonira cementna prevleka povprečne debeline 5 do 6 cm, ki naj varuje valovite plošče pred mehaničnim poškodovanjem. (Glej risbo!) Cementna prevleka mora biti predeljena s pravičnimi dilatacijskimi regami in to predvsem nad stiki valovitih plošč. Pod valovitimi ploščami ostane zaprt zračni prostor, ki tvori toplotno zavarovanje krova.

V splošnem prevladuje naziranje, da je ploha streha najdražji krov, kar pa ni povsem točno. V dokaz so v nadaljevanju navedene analize cen raznih načinov strešnega kritja, vpoštevajoč današnje tržne razmere v Ljubljani. Iz teh analiz lahko razvidimo, da stane dobro toplotno izolirani vodoravni krov 90 do 195 Din za m² tlorisa. V navedeni analizi ni vsebovana cena za ž. b. konstrukcije iz razloga, ker je ista potrebna že itak kot strop nad najvišjim nadstropjem. Popraviti bi bilo morda treba to ceno le z razliko cene za ž. b. in lesen strop in pa še za stroške, ki bi jih povzročila pri strešni terasi potrebna ograja.

Za poševne, torej nedostopne strehe izkazujejo analize pri pločevinastem krovu 120 do 295 Din in pri ostalih načinih kritja 80 do 180 Din za m² tlorisa. V teh analizah so zapuščeni tudi stroški za leseno strešno konstrukcijo, ki je potrebna za streho poleg stropa nad najvišjim nadstropjem. Nekaterne cene poševnih streh, kot n. pr. kritja z vkladniki,

se zdijo nizke. Uvaževati pa je treba velike letne vzdrževalne stroške, ki so pri opečnem kritju izredno visoki, medtem ko jih pri solidni ravnih strehi skoraj ni.

Ugodnost pa, ki jo nudi poševna streha s podstrešnim prostorom, je gotovo v mnogem odtehtana z ugodnostmi, ki jih nudi pohodna ravna streha.

A. Vodoravne (ravne, plohe) strehe

Vrsta krova	Analiza dela in gradiva reducirano na 1 m ² horizontalne površine strehe	Cena		Opomba
		posameznega dela odn. dobave	skupno	
		Din		
1) Nasuti (lesocementni) krov na ž. b. konstrukciji	Izolacija s tremi plastmi lepenke odnošno papirja, preplešanega s smolnato (lesocementno) maso	50-60		Ne sme služiti za reden dostop
	Doplačilo za pločevinasto obrobnico itd. za odtok vode ca. 20% . . .	10-12		
	Nasip iz mivke odnošno cestnega blata in po vrhu iz prodca, skupno 10 cm na debelo	14		
	Skupno		74-86	
	Ta način kritja še ne zavaruje spodnjih prostorov pred toplotnimi izgubami.			
1a) Nasuti krov na leseni strešni konstrukciji	Vse kakor pod 1	74-86		Ne sme služiti za reden dostop
	Lesena strešna konstrukcija z lesenim vežanjem, na površini oblanim opažem	60-70		
	Skupno		134-156	
	Pred toplotnimi izgubami štiti v tem slučaju le vmesni podstrešni prostor.			
1b) Nasuti krov na ž. b. konstrukciji s posebno toplotno izolacijo	Vse kakor pod 1	74-86		Ne sme služiti za reden dostop
	Toplotna izolacija iz lesobetona (pesek + žaganje + cement = 1 + 3 + 1) ali pa plutovina, heraklit, insulite itd.	30-50		
	Skupno		104-136	
	Conco - rafined - tarpaint, Conco liquid, gaza ali pa juta			
2) Nepohodno Conco kritje na ž. b. podlagi	Conco liquid			Ne sme služiti za reden dostop. Zanesljivo uporabno le za manjše ž. b. ploščke, ta način kritja toplote ne izolira
	Skupno		50-60	

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

Vrsta krova	Analiza dela in gradiva reducirano na 1 m ² horizontalne površine strehe	Cena		Opomba
		posameznega dela odn. dobave	skupno	
		Din		
3) Conco krov s tlakom na ž. b. podlagi	Povprečno 10 cm debela plast lesobetona (= žaganje + pesek + cement) na površini zglajena s cementno malto (kot toplotna izolacija), namesto tega tudi lahko kak drug način 2 legi asfaltne lepenke s presegačnimi stiki, prepletenimi z gazo in plastikom. Vmes premazani s plastikom in zgornja lega na površini napojena z likvidom 5 cm nasipa iz mivke Betonske plošče, debele 4 do 5 cm, z regami, zalitimi spodaj likvidom, nato z bitumenom in pri vrhu s cementno malto Skupno Odnosno brez toplotne izolacijske plasti	30-40 55-65 5 40-50	130-160 100-120	Tak krov je dobro uporaben za reden dostop
4) Krov z asfaltno lepenco ter izolacijo z valovitimi azbestno-cem. ploščami ter cementno prevleko kot tlak na ž. b. podlagi. (Glej risbo)	Dve legi dobre asfaltne lepenke (aresit, ruberoid) z zlepljenimi in zamazanimi stiki z gazo in plastikom Dobava in polaganje azbestno-cementnih valovitih plošč (supervalovite plošče Salonit) v številu 15% kalo Povprečno 6 cm debela betonska prevleka na površju zglajena, z regami, zalitimi z likvidom in plastikom, ter na vrhu zglajenimi s cementno malto Skupno Odnosno brez toplotne izolacije	18-25 44-46 28-35	90-106 148-193 118-145	Tak krov je dobro uporaben za reden dostop
5) Krov s svinčeno pločevino s tlakom na ž. b. podlagi	Toplotna izolacija (lesobeton, heraklit, plutovina, insulite ali podobno) Dve legi asfaltne lepenke (aresit ali ruberoid) z zalepljenimi stiki v številu 15% kalo Ena lega svinčene 0,5 mm debele pločevine s polaganjem med asfaltne lepenke, zalepljenjem z bitumenom 5 cm nasipa iz mivke 4 do 5 cm debele betonske plošče z zalivanjem reg itd. Skupno Odnosno brez toplotne izolacije	50-40 18-25 60-75 5 40-50	148-193 118-145	

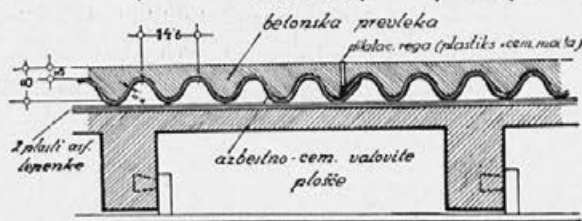
B. Malo poševni (nepohodni) pločevinasti krovi

1) Krov iz bakrene pločevine na lesenem ostrešju	Bakrena 0,6 mm debela pločevina v številu 10% kalo reduc. na m ² tlorisa (po strmini strehe) Lesen opaž reduc. na m ² tlorisa Strešna konstrukcija na m ² tlorisa Skupno	150-200 20-50 50-65	220-295

Vrsta krova	Analiza dela in gradiva reducirano na 1 m ² horizontalne površine strehe	Cena		Opomba
		posameznega dela odn. dobave	skupno	
		Din		
2) Krov iz bakrene pločevine na ž. b. podlagi	Bakrena pločevina 0,6 mm debela Toplotna izolacija (plutovina, insulite, heraklit ali podobno) Skupno	170-190 50-40	200-230	Za reden dostop uporaben krov
3) Krov iz pocinkane železne pločevine na lesenem ostrešju	Pocinkana železna pločevina št. 16 ali 18 v številu 10% kalo, reduc. na m ² tlorisa (po strmini strehe) Lesen opaž reduc. na m ² tlorisa Strešna konstrukcija reduc. na m ² tlorisa Skupno	50-75 20-30 50-65	120-170	
4) Krov iz cinkove pločevine na lesenem podlagi	Cinkova pločevina št. 12 reducirano na m ² tlorisa Ostalo kakor prej Skupno	90-120 70-95	160-215	

C. Razni poševni krovi

1) Krov iz vkladnikov	Kritje z vkladniki (reduc. na m ² tlorisa) Doplačilo za kleparska dela za obrobke, globeli itd., ter za korita na grebenih, slemenih itd. Strešna konstrukcija s poletvanjem vred (reduc. na m ² tlorisa) Skupno	30-40 5-7 55-70	80-117
2) Krov iz bobrovcev	Kritje z bobrovci (reduc. na m ² tlorisa). Doplačilo za kleparska dela za obrobke, globeli itd., ter za korita na grebenih, slemenih itd., okroglo 15% od kritja Strešna konstrukcija s poletvanjem vred Skupno	40-50 6-8 55-70	101-128
3) Krov iz azbestno-cementnih šablonskih plošč (enojno kritje za strmjšo streho)	Kritje s šablonami reduc. na m ² tlorisa Doplačilo za obrobe, slemena ter kleparsko delo v globelih itd., ca. 15% Strešna konstrukcija Skupno	62-70 10-11 55-70	127-151
4) Krov iz azbestno-cementnih šablonskih plošč (dvojno kritje za malo nagnj. streho)	Kritje s šablonami reduc. na m ² tlorisa Doplačilo za obrobe, slemena ter kleparska dela v globelih ca. 10% od kritja Strešna konstrukcija Skupno	90-100 9-10 55-70	154-180
5) Krov iz valovitih azbestno-cementn. plošč	Kritje z valovitimi ploščami reduc. na m ² tlorisa Doplačilo za obrobe in kleparsko delo v globelih 15% od kritja Strešna konstrukcija Skupno	48-53 7-8 50-65	105-126

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

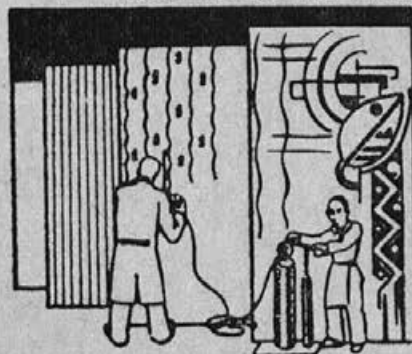
STROJNO IN
POHIŠTVENO
MIZARSTVO

FRANC
BERGANT

DRAVLJE ŠT. 108
p. Št. Vid nad Lj.

Precizna izvršitev stavbn. mizarstva
Moderno pohištvo po spec. načrtih

UGODNOSTI SLIKANJA V STANOVANJU
* VAM NUDI LE TVRDKA *

NASLEDNIK TVRDKI
FR. X. STARE

PRŠNO IN
DEKORATIVNO
SLIKARSTVO

CENENO
ELEGANTNO
SOLIDNO

IVAN MARTINC

SLIKAR

ZELENA POT 10

STROKOVNI NASLOVI

STEKLO JULIJ KLEIN
LJUBLJANA, WOLFOVA
ULICA 4 — TEL. 33-80

SLIKAR IN IVAN KOŠAK
PLESKAR Ljubljana, Rimska c. 23

Splošno kleparstvo in instalacije strelovodov
vseh vrst **JANKOVIĆ MATIJA**
LJUBLJANA, RIMSKA CESTA ŠT. 19

Tvornica cementnih izdelkov, umetnega kamna, terazza, terazzo peska i. t. d. **JOS. CIHLÁŘ**
Ljubljana, Dunajska c. 69
Telefon 27-55

ČRKOSLIKARJA Pristov & Bricelj
SPECIJALISTA Ljubljana, Resljeva
cesta 39 — Tel. 29-08

VISOKE IN TALNE ZGRADBE
BATELINO stavbna družba z o. z.
Rožna dolina - Ljubljana. Tel. 33-35

CELULOIDNE ŠČITNIKE ZA VRATA
dobavlja v vseh barvah in fazonah
ZRNEC FRANJO, LJUBLJANA, Cankarjevo nabr. 5

PETER ŽITNIK • LJUBLJANA
splošno kleparstvo, instalacija strelovodov,
Conco izolacije — Ambrožev trg 9, tel. 3146

»**BAKULA**« **Josip R. Puh, Ljubljana**
Prva jugoslovanska tovarna za lesno pletivo
Stavbni material sedanjosti!
Nasprotnik pomanjkanja stanovanj!

»**ALPEKO**« Ljubljana, Masarykova 25, tel. 2930
Generalno zastopstvo
»SPLIT«, a. d. za cement portland »SALONIT«

GOSPODINJA NAJ SI UREDI STANOVANJE
po navodilih knjige »Oprema«, ki obsega
120 strani velikega formata.
Cena knjige v predplačilu 120 Din, po
izidu 150 Din. Naroča se v upravi revije »Arhitektura«.

Litografijo Offsetisk

Z DIREKTNIM
FOTOKEMIČNIM
KOPIRANJEM NUDI LE

**JUGOSLOVANSKA
TISKARNA V LJUBLJANI**